

Irma Kovčo Vukadin*

Jana Špero**

HRVATSKI PROBACIJSKI SUSTAV: POSTIGNUĆA I PERSPEKTIVE

Negativna obilježja izvršavanja institucionalnih mjera i sankcija rezultirala su razvojem sankcija i mjera koje se provode u zajednici s ciljem rasterećenja kaznenopravnog i penalnog sustava, maksimiziranja principa individualizacije, bolje reintegracije počinitelja u društvo te smanjenja recidiva i zaštite društva. Organizacijske jedinice koje provode takve mjere i sankcije poznate su pod nazivom probacijske službe. U radu se analiziraju dosadašnja postignuća i perspektive hrvatske probacijske službe kroz prikaz temeljnih međunarodnih standarda i osnovnih statističkih pokazatelja o radu probacijske službe u Hrvatskoj, poredbeni prikaz probacijskih sustava u nekim europskim državama, prikaz razvoja probacijske službe u Hrvatskoj, procesnu evaluaciju Akcijskog plana razvoja probacije u Republici Hrvatskoj od 2010. do 2014. godine te prikaz provedenog istraživanja o percepciji uloge probacijske službe u kaznenoj politici, frekventnosti suradnje, zadovoljstva suradnjom različitih dionika kaznenopravnog sustava i prijedlozima za poboljšanje rada probacijske službe u Hrvatskoj. Zaključno se konstatira važnost probacijskih službi za učinkovitost politike suzbijanja kriminaliteta te se navode preporuke za daljnji razvoj kvalitete probacijske službe u Hrvatskoj.

1. UVOD

1.1. Osnovni pojmovi i međunarodni standardi

Suvremene uvjete izvršavanja institucionalnih mjera i sankcija, kako u inozemstvu, tako i u Hrvatskoj, karakteriziraju mnoga negativna obilježja, poput predugog trajanja kaznenog postupka, velikog udjela pritvorenika u zatvorskoj

---

* Dr. sc. Irma Kovčo Vukadin, redovita profesorica na Odsjeku za kriminologiju Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

** Jana Špero, načelnica Sektora za probaciju Uprave za kazneno pravo i probaciju Ministarstva pravosuđa

populaciji, prekapacitiranosti postojećih zatvorskih kapaciteta, velikih troškova penalnih institucija, nedovoljnog postpenalnog tretmana i podrške u zajednici, visoke stope recidivizma i drugih. Većina zemalja europskog okruženja, potaknuta takvim stanjem, krenula je u razvoj sankcija i mjera u zajednici koje imaju za cilj rasterećenje kaznenopravnog i penalnog sustava, maksimiziranje principa individualizacije (temeljenog na procjenama potreba i rizika počinitelja), bolju reintegraciju počinitelja u društvo, smanjenje recidiva i troškova. U promišljanju načina učinkovite realizacije definiranog cilja prepoznata je potreba uspostave posebnih organizacijskih rješenja koja predstavljaju tzv. probacijske sustave. Tako je probacija kao termin „prerasla” svoje prvo značenje i danas označuje (u smislu sustava) sve probacijske aktivnosti koje se poduzimaju u različitim stadijima kaznenog postupka i izvršenja sankcija.

Interes za afirmaciju izvaninstitucionalnih mjera i sankcija razvidan je i iz međunarodnih dokumenata kojima se nastoje postaviti standardi i potaknuti dobra praksa. Od dokumenata na razini Ujedinjenih naroda važno je navesti tzv. Tokijska pravila (Standardna minimalna pravila za izvaninstitucionalne sankcije), koja je donijela Opća skupština Ujedinjenih naroda 1990. godine. Tokijska su pravila strukturirana kroz sljedeća poglavlja (iz kojih su vidljive važne točke kaznenopravnog sustava i važni elementi učinkovite primjene alternativnih mjera i sankcija): 1. opća načela, 2. faza prije suđenja, 3. suđenje i presuda, 4. faza nakon presude, 5. primjena alternativnih mjera, 6. osoblje, 7. volonteri i drugi resursi zajednice, 8. istraživanje, planiranje, oblikovanje politike i procjena. Kao temeljni ciljevi pravila navode se: 1. promicanje upotrebe alternativnih kaznenih mjera, kao i minimalnih zaštitnih mehanizama za osobe za koje se primjenjuju mjere alternativne zatvorskoj kazni; 2. promicanje veće uključenosti zajednice u upravljanje kaznenim pravosuđem, osobito u pogledu postupanja prema počiniteljima, kao i radi promicanja osjećaja odgovornosti počinitelja prema društvu; 3. provođenje pravila u kontekstu političkih, gospodarskih, socijalnih i kulturnih uvjeta u svakoj zemlji te ciljeva njezina kaznenopravnog sustava; 4. osiguranje pravilne ravnoteže između prava pojedinačnih počinitelja, prava žrtava i brige društva za javnu sigurnost i prevenciju kriminala; 5. razvoj alternativnih mjera zatvorskoj kazni u okviru pravnog sustava kako bi se osigurale druge mogućnosti i time smanjila upotreba zatvorske kazne i racionalizirala politika kaznenog pravosuđa, uz uzimanje u obzir ljudskih prava, zahtjeva za socijalnom pravdom i rehabilitacijskih potreba počinitelja.

Osim na svjetskoj razini, potreba razvoja i afirmacije probacije prisutna je i na regionalnoj razini. Tako je Vijeće Europe donijelo niz dokumenata važnih za kreiranje i promociju probacijskih mjera i sankcija:

- Europska konvencija o nadzoru nad uvjetno osuđenim i uvjetno oslobođenim osobama (1964)

- Preporuka Rec (79) 14 o primjeni Europske konvencije o nadzoru nad uvjetno osuđenim i uvjetno oslobođenim osobama
- Preporuka Rec (92) 16 o europskim pravilima o sankcijama i mjerama koje se provode u zajednici
- Preporuka Rec (97) 12 o osoblju koje provodi sankcije i mjere
- Preporuka Rec (99) 19 o medijaciji u kaznenim predmetima
- Preporuka Rec (99) 22 o zatvorskoj prenapučenosti i inflaciji zatvorske populacije
- Preporuka Rec (2000) 22 o poboljšanju primjene europskih pravila o sankcijama i mjerama koje se provode u zajednici
- Preporuka Rec (2003) 22 o uvjetnom otpustu
- Preporuka Rec (2003) 23 o postupanju zatvorske uprave sa zatvorenicima koji su osuđeni na doživotnu ili dugotrajnu kaznu zatvora
- Preporuka Rec (2006) 2 u europskim zatvorskim pravilima
- Preporuka Rec (2006) 8 o pomoći žrtvama kaznenih djela
- Preporuka Rec (2006) 13 o primjeni pritvora, pritvorskim uvjetima i mjerama osiguranja protiv njegove zlouporabe
- Preporuka Rec (2010) 1 o europskim probacijskim pravilima (2010)
- Preporuka Rec (2014) 4 o elektroničkom nadzoru (2014).

Iz naziva prethodno navedenih dokumenata razvidno je kako su sankcije i mjere koje se provode u zajednici „prerasle“ u probaciju kao krovni termin koji se, prema Europskim probacijskim pravilima, odnosi na „primjenu sankcija i mjera u zajednici, a koje su definirane zakonom i izrečene počinitelju kaznenog djela. Probacija uključuje niz aktivnosti i intervencija koje uključuju nadzor (superviziju), vođenje i pomoć u cilju socijalne inkluzije počinitelja, kao i doprinosa sigurnosti zajednice“. Osim same probacije, Europska probacijska pravila definiraju i pojam probacijske službe (*probation agency*) kao „bilo koje tijelo koje je zakonom određeno za prethodno navedene zadaće i odgovornosti. Ovisno o nacionalnom sistemu, rad probacijske službe može uključivati i pružanje informacija i savjeta sucima i ostalim tijelima odlučivanja u svrhu pomoći u donošenju informiranih i pravičnih odluka; vođenje i pružanje podrške počinitelju za vrijeme institucionalnog smještaja s ciljem njegova otpusta i snalaženja u zajednici; nadzor i pomoć osobi na uvjetnom otpustu; intervencije restorativne pravde i nuđenje pomoći žrtvama kaznenih djela“. Sankcije i mjere koje se provode u zajednici u istom se dokumentu definiraju kao „sankcije i mjere koje ostavljaju počinitelja u zajednici i uključuju neko ograničenje njihove slobode kroz nalažanje uvjeta i/ili obveza. Pojam se odnosi na bilo koju sankciju koju je izrekla sudska ili administrativna vlast te bilo koju mjeru koja je provedena prije ili umjesto odluke o sankciji, kao i način primjene kazne zatvora izvan zatvorskih ustanova“.

Europska probacijska pravila strukturirana su kroz sljedeća poglavlja: 1. okvir, primjena, definicije i osnovni principi, 2. organizacija i osoblje, 3. od-

govornost i odnosi s drugim službama, 4. probacijski poslovi, 4. proces supervizije, 5. drugi poslovi probacijskih službi, 6. žalbeni postupak, inspekcija i nadzor, 7. istraživanje, evaluacija, komunikacija s medijima i javnošću.

Cilj rada i prostorno ograničenje onemogućava detaljniji prikaz Europskih probacijskih pravila, no nužno je, u smislu razumijevanja generalnog okvira funkcioniranja probacijskih sustava, navesti osnovne principe Europskih probacijskih pravila:

1. Cilj probacijskih službi treba biti smanjenje kriminalnog povrata kroz uspostavljanje pozitivnog odnosa s počiniteljem u svrhu supervizije, vođenja i pomoći te promoviranja njihove uspješne socijalne inkluzije. Probacija na taj način doprinosi sigurnosti zajednice i pravednoj primjeni pravde.
2. Probacijske službe trebaju poštivati ljudska prava počinitelja. Sve njihove intervencije trebaju biti utemeljene na poštivanju dostojanstva, zdravlja, sigurnosti i blagostanja počinitelja.
3. U svim slučajevima gdje probacijske službe rade sa žrtvama kaznenih djela one trebaju poštivati njihova prava i potrebe.
4. Probacijske službe trebaju u potpunosti uzimati u obzir osobna obilježja, okolnosti i potrebe počinitelja s ciljem osiguranja da se u svakom slučaju postupa pravedno i pošteno. Intervencije probacijskih službi treba provoditi bez diskriminacije prema bilo kojoj osnovi.
5. U primjeni bilo koje sankcije ili mjere probacijske službe ne smiju nametati bilo kakve obveze ili ograničenja počinitelju koja su veća od onih koja su sadržana u odluci sudske ili administrativne vlasti i koja su potrebna u svakom pojedinačnom slučaju u odnosu na ozbiljnost kaznenog djela i procjenu rizika za kriminalni povrat.
6. Koliko je to moguće, probacijske će službe tražiti informirani pristanak od počinitelja i njegovu suradnju u intervencijama koje se odnose na njega.
7. Za bilo koju intervenciju prije utvrđene krivnje počinitelja potreban je informirani pristanak počinitelja i postupanje u skladu s presumpcijom nevinosti.
8. Probacijske službe, njihove zadaće i odgovornosti, kao i njihovi odnosi s državnom vlašću i drugim tijelima, trebaju biti definirani nacionalnim zakonima.
9. Probacija treba biti odgovornost državne vlasti, čak i u slučajevima kada je provode druge službe ili volonteri.
10. Probacijskim službama treba dodijeliti odgovarajući položaj i priznanje te adekvatne resurse.
11. Tijela koja donose odluke mogu, kada je to primjereno, koristiti stručne savjete probacijskih službi u cilju smanjenja kriminalnog povrata i razvoja korištenja alternativa zatvaranju.

12. Probacijske službe trebaju surađivati s drugim javnim ili privatnim organizacijama i lokalnom zajednicom u promociji socijalne inkluzije počinitelja. Koordinirani i komplementarni interdisciplinarni rad neophodan je za zadovoljenje vrlo često kompleksnih potreba počinitelja i poboljšanje sigurnosti zajednice.
13. Sve aktivnosti i intervencije koje provode probacijske službe trebaju biti sukladne najvišim nacionalnim etičkim i stručnim standardima.
14. Mora postojati dostupan, neovisan i učinkovit žalbeni postupak na probacijsku praksu.
15. Probacijske službe trebaju biti podvrgnute redovitoj vladinoj inspekciji i/ili neovisnom praćenju.
16. Nadležna tijela trebaju podržavati učinkovitost probacijskih poslova poticanjem istraživanja, koja trebaju biti korištena kao smjernice za probacijsku politiku i praksu.
17. Nadležna tijela i probacijske službe trebaju informirati medije i generalnu javnost o radu probacijskih službi u cilju boljeg razumijevanja njihove uloge i vrijednosti u društvu.

Iz navedenih principa razvidno je kako se probaciji u europskom prostoru pridaje iznimna važnost u smislu resocijalizacije počinitelja i zaštite javnosti, što počiva na rehabilitacijskoj doktrini kažnjavanja, koja je utemeljena na vjerovanju da se ljudi mogu mijenjati. Također se može primijetiti svojevrsna restorativna utemeljenost pravila (u smislu fokusiranosti na počinitelja, žrtvu i sigurnost zajednice).

1.2. Znanstveni i stručni interes za probaciju u Hrvatskoj i Europi

Probacijski sustav u Hrvatskoj „najmlađi“ je član kaznenopravnog sustava (ako kao „godinu rođenja“ prihvatimo 2009. godinu, kada je donesen Zakon o probaciji, vidimo da se radi o „šestodišnjaku“) pa kao takav zaslužuje iznimnu pozornost. Premda je o probaciji već u nekoliko navrata pisano i u ovom časopisu, a upravo iz razloga što se radi o kompleksnom sustavu, a ne samo jednoj mjeri ili sankciji, važno je kontinuirano educiranje stručnjaka ostalih službi kaznenopravnog sustava, kao i informiranje svih građana. Ovo je potrebno to više jer se upravo u probacijski sustav polažu visoka očekivanja u smislu rješavanja dijela problema aktualnog zatvorskog sustava i generalno pitanja učinkovite reakcije na kriminalitet, prevencije kriminaliteta i zaštite žrtava kaznenih djela.

Od vremena donošenja prvog hrvatskog zakona o probaciji zamjetan je interes stručnjaka i znanstvenika za pitanja probacijskog/ih sustava. Tako kratka analiza portala znanstvenih časopisa u Republici Hrvatskoj (<http://hrcak.srce.hr/>) i portala hrvatske znanstvene bibliografije (<http://bib.irb.hr/index.html>) pokazuje kako je u razdoblju od 2009. do 2014. godine objavljen 21 rad koji

kao ključnu riječ ima istaknutu probaciju, a obranjena je i jedna doktorska disertacija na tu temu (Krstulović Dragičević, 2012). Autori radova fokusirali su se na širok spektar tema: od *pojedinačnih kaznenopravnih mjera i sankcija* (Škorić, Kokić Puce, 2009; Šimpraga, Vukota, 2010; Cvitanović Glavić, 2011a; Cvitanović Glavić, 2011b; Cvitanović Glavić, 2011c; Maloić, Ricijaš, Rajić, 2012; Kurtović Mišić, Krstulović Dragičević, 2014), *probacijskih sustava kao specifičnih službi u okviru kaznenog pravosuđa* (Kovčo Vukadin, Rajić, Balenović, 2009; Petö Kujundžić, Vukota, 2009; Milivojević, Tomašković, 2011; Kovčo Vukadin, Rajić, Maloić, 2011; Krstulović Dragičević, 2012), *suradnje probacijske službe s drugim službama u društvu* (Kovčo Vukadin, Maloić, Rajić, 2012; Maloić, Rajić, 2012; Maloić, Šimpraga, 2014; Koceić, Šimpraga, 2014), do *kompetencija probacijskih službenika i specifičnosti probacijskog rada sa specifičnim skupinama počinitelja kaznenih djela* (Maloić, 2013a; Maloić, 2013b; Maloić, Mažar, Jandrić Nišević, 2013; Maloić, Ricijaš, 2014a; Maloić, Ricijaš, 2014b; Maloić, Mažar, 2014). U smislu vrste, uglavnom se radi o preglednim znanstvenim radovima, što je i očekivano s obzirom na relativno kratko vrijeme funkcioniranja probacijskog sustava. No u narednom periodu treba očekivati i evaluacijska istraživanja, koja bi dala odgovor na pitanja učinkovitosti probacijskog sustava i bitnih determinanata njegove učinkovitosti. Ovo to više jer se u svim važnim međunarodnim dokumentima posebno ističe važnost istraživanja u planiranju, kreiranju politika i evaluaciji probacijskih poslova i službi. Tako se u Tokijskim pravilima navodi kako su istraživanja „ključni aspekt procesa planiranja te kako treba uključiti i javni i privatni sektor u organizaciju i promociju istraživanja izvaninstitucionalnog tretmana počinitelja kaznenih djela“; kako „istraživanja problema vezanih uz klijente, stručnjake, zajednicu i donositelje politika treba redovito provoditi“ te kako „istraživanja i informacijske mehanizme treba ugraditi u kaznenopravni sustav u svrhu prikupljanja i analize podataka i statistika o primjeni izvaninstitucionalnog tretmana počinitelja kaznenih djela“.

I Europska probacijska pravila iz 2010. godine posebno naglašavaju važnost znanstvenih istraživanja pa se, u tom smislu, navodi sljedeće (Poglavlje VIII):

- Probacijska politika i praksa trebaju biti, koliko je god to moguće, utemeljene na dokazima. Vlasti trebaju omogućiti potrebne resurse za metodološki rigorozna istraživanja i evaluacije.
- Promjene postojećih zakona, politike i prakse trebaju biti utemeljene na kvalitetnim znanstvenim spoznajama istraživanja koja su provedena sukladno međunarodno priznatim standardima.

Preporuka Rec (2000) 22 o poboljšanju primjene europskih pravila o sankcijama i mjerama koje se provode u zajednici konkretizira sadržaje i načine provođenja istraživanja u ovom području, a u Preporuci Rec (92) 16 o europskim pravilima o sankcijama i mjerama koje se provode u zajednici navode se sasvim konkretna istraživačka pitanja kojima bi se istraživači (među ostalim)

trebali baviti u objektivnoj evaluaciji primjene mjera i sankcija koje se provode u zajednici.

Nakon svega navedenog, ne začuđuje što je 2009. godine pokrenut znanstveni časopis *European Journal of Probation*, koji ima za cilj promociju komparativnih istraživanja o probaciji i sankcijama u zajednici diljem Europe. U razdoblju od 2009. do 2013. godine objavljeno je ukupno 68 radova, od kojih se većina bavila *prikazom nacionalnih rješenja* u području probacije, određeni broj radova bavio se *komparativnim prikazom funkcioniranja probacije ili određenih probacijskih poslova* u dvije ili više europskih država, u nekoliko su radova prikazani *rezultati kvalitativnih istraživanja*, a u svega pet radova (7,3 % od ukupnog broja radova) prikazani su *rezultati kvantitativnih istraživanja* (Hayes, 2013; Bosker i sur., 2013; Roth, Tico, 2012; Butter, Hermanns, 2011; Sirdifield, Gardner, Brooker, 2010).¹ U posljednjem je desetljeću također objavljen cijeli niz knjiga koje predstavljaju iznimno vrijedne izvore informacija i promišljanja o probaciji/sankcijama koje se provode u zajednici (ili njihovim pojedinim aspektima) (Robinson, McNeill, 2015; McNeill, Beyens, 2013; Mawby, Worrall, 2013; Flore i sur., 2012; Fitzgibbon, 2011; Canton, 2011; Robinskon, 2011; Mair, Burke, 2011; McNeill i sur., 2010; Whitehead, 2010; Raynor, Robinskon, 2009; Gelsthorpe, Morgan, 2007).

Za puni razvoj probacijske službe, osim interesa znanstvenika, krucijalan je interes praktičara (u smislu izricanja mjera i sankcija koje, u izvršnom smislu, čine probacijske poslove). Taj se interes posredno može ocjenjivati preko broja predmeta upućenih probacijskoj službi.² Prema broju predmeta zaprimljenih u probacijskim uredima u Hrvatskoj u razdoblju od 2011. do 2014. godine, zamjetno je povećanje broja zaprimljenih predmeta u gotovo svim probacijskim uredima (u probacijskim uredima u Rijeci i Splitu zaprimljeno je nešto manje predmeta u 2014. godini u odnosu na prethodnu godinu). Udio zaprimljenih predmeta po pojedinim probacijskim uredima u odnosu na ukupan broj zaprimljenih predmeta pokazuje konstantno povećanje u promatranom trogodišnjem razdoblju (primjerice u probacijskim uredima u Dubrovniku i Zadru), u drugima se primjećuje pad broja zaprimljenih predmeta u ukupnom broju zaprimljenih predmeta (primjerice u probacijskim uredima u Rijeci i Splitu), dok se u ostalima primjećuju oscilacije u udjelu u ukupnom broju zaprimljenih predmeta.

---

¹ Usporedba rezultata analize radova objavljenih u ovom časopisu s analizom radova objavljenih u Hrvatskoj upućuje na podzastupljenost empirijskih analiza probacijskih sustava/poslova, što je vjerojatno rezultat kompleksnosti područja.

² Nije neobična praksa svojevrstne provjere „oživotvorenja“ određenih novih zakonskih instituta ili norma upravo preko statističkih podataka o njihovoj primjeni, tj. implementaciji u kaznenopravnom sustavu u periodu nakon njihova uvođenja. Naravno, pri tom valja imati na umu druge čimbenike koji mogu utjecati na promjene statističkih podataka.

Tablica 1.

Broj predmeta zaprimljenih u probacijskim uredima

	2012.	2013.	2014.
Bjelovar	129 8,2	212 6,4	241 6,7
Dubrovnik	20 1,3	79 2,4	93 2,6
Osijek	209 13,3	483 14,6	537 14,8
Požega	67 4,2	174 5,3	179 4,9
Pula	64 4,1	158 4,8	164 4,5
Rijeka	171 10,9	288 8,7	200 5,5
Sisak	67 4,2	109 3,3	137 3,8
Split	182 11,6	339 10,3	336 9,3
Varaždin	102 6,5	204 6,2	251 6,9
Zadar	64 4,1	225 6,8	280 7,7
Zagreb I	326 20,7	678 20,5	801 22,1
Zagreb II	172 10,9	355 10,7	399 11,0
Ukupno	1573 100,0	3304 100,0	3618 100,0

Izvor: Izvješće o radu probacijske službe. Za 2011. i 2010. godinu iskazivani su tzv. *stock*-podaci – broj presuda koje su izvršavane na 31. 12. 2010. godine, pa su podaci nekomparabilni.

Osim samog broja zaprimljenih predmeta, interesantno je analizirati broj zaprimljenih predmeta prema vrsti probacijskog posla. Tablica 2 sadrži podatke o strukturi zaprimljenih predmeta prema vrsti probacijskog posla za razdoblje od 2010. do 2014. godine. Zakonodavne promjene koje su omogućile širenje lepeze probacijskih poslova razlog su razvidne razlike u podacima do 2013. godine i nakon nje. U odnosu na vrstu probacijskog posla, primjećuje se (u posljednje dvije godine) porast zaprimljenih predmeta koji se odnose na posebne obveze uz uvjetni otpust, izvješća za kaznionicu ili zatvor, izvješća za suca izvršenja, pogodnosti tijekom izvršavanja kazne zatvora, rad za opće dobro po odluci suda, rad za opće dobro uz posebne obveze, rad za opće dobro sa zaštitnim nadzorom i posebnim obvezama, uvjetnu osudu s posebnom obve-

zom, uvjetnu osudu sa zaštitnim nadzorom i posebnim obvezama, izvješća za sud (kod odlučivanja o sankciji) te izvješća za državnog odvjetnika. Iz prezentiranih podataka razvidno je kako se neki poslovi na godišnjoj razini dobivaju u rad sporadično, dok rad za opće dobro po odluci suda čini najfrekventniju vrstu predmeta, odnosno probacijskih poslova.

Tablica 2.

Broj zaprimljenih predmeta prema vrsti probacijskog posla³⁴⁵

	2010.	2011. ³	2012. ⁴	2013. ⁵	2014.
uvjetni otpust			62	1587	916
zaštitni nadzor uz uvjetni otpust				1	
posebne obveze uz uvjetni otpust				14	173
uvjetni otpust sa zaštitnim nadzorom i posebnom obvezom				2	
izvješća za kaznionicu ili zatvor				49	73
prekid izvršavanja kazne zatvora				31	23
izvješća za suca izvršenja				232	635
pogodnosti tijekom izvršavanja kazne zatvora				89	157
rad za opće dobro po odluci suda	892	873	965	1092	1484
rad za opće dobro uz zaštitni nadzor				6	5
rad za opće dobro uz posebne obveze				4	17
rad za opće dobro sa zaštitnim nadzorom i posebnim obvezama					2
rad za opće dobro po odluci državnog odvjetnika				10	2
uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom	199	194	235	100	22
uvjetna osuda s posebnom obvezom				2	49
uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom i posebnim obvezama					19
izvršavanje obveze			4	38	34
izvješća za sud (kod odlučivanja o sankciji)			13	2	4
izvješća za državnog odvjetnika					3
podrška i pomoć žrtvi ili obitelji žrtve				45	
obavješćavanje žrtve			292		
UKUPNO	1091	1067	1571	3304	3618

Izvor: Izvješće o radu probacijske službe (ili drugih ustrojstvenih jedinica koje su obavljale poslove probacije) za 2014., 2013., 2012. i 2011. godinu

³ Do 2011. godine predmete rada za opće dobro i zaštitnog nadzora izvršavali su povjerenici.

⁴ God. 2012. proširen je spektar poslova koje izvršava Probacijska služba.

⁵ Od 1. siječnja 2013. na snazi je novi Zakon o probaciji. On je usklađen s novim Kaznenim zakonom, koji je Probacijskoj službi odredio niz novih poslova.

Poznavanje funkcioniranja probacijske službe i njezinih potencijala u resocijalizaciji počinitelja i zaštiti društva od kriminaliteta preduvjet je za učinkovito korištenje njezina potencijala. Iz tog je razloga, osim uvodnog pregleda temeljnih međunarodnih standarda i osnovnih statističkih pokazatelja o radu probacijske službe u Hrvatskoj, cilj ovog rada prikaz probacijskih službi u europskom okruženju (radi dobivanja slike o „europskoj perspektivi“), prikaz razvoja probacijske službe u Hrvatskoj (s obzirom na to da mlade probacijske službe obično doživljavaju određene promjene, koje su rezultat svojevrsne „potrage“ za optimalnim organizacijskim i drugim rješenjima), procesna evaluacija Akcijskog plana razvoja probacije u Republici Hrvatskoj od 2010. do 2014. godine te prikaz provedenog istraživanja o percepciji uloge probacijske službe u kaznenoj politici, frekventnosti suradnje, zadovoljstvu suradnjom različitih dionika kaznenopravnog sustava i prijedlozima za poboljšanje rada probacijske službe u Hrvatskoj, a sve u svrhu dobivanja odgovora na pitanje dosadašnjih postignuća i perspektiva hrvatske probacijske službe.

2. PROBACIJSKI SUSTAVI U EUROPI

S obzirom na različita ustrojstva i načine funkcioniranja, različite europske zemlje imaju različito organizirane i probacijske sustave – u smislu zakonskog normiranja, organizacije i pozicioniranja, vrsta aktivnosti, ovlasti itd. U poredbenom prikazu probacijskih službi nezaobilazan je izvor informacija publikacija *Probacija u Europi* (Van Kalmthout i Durnescu, 2008) koja, nakon uvodnog komparativnog prikaza, daje vrlo iscrpne podatke o probaciji u svakoj pojedinoj državi. Svako poglavlje koje daje opis pojedine države ima istu strukturu: uvod, povijesni razvoj, zakonska osnova, organizacija probacijske službe, različiti stadiji kaznenopravnog procesa, probacijska metodologija, financiranje, odgovornost, sistem registriranja i evaluacijske procedure, društvena podrška i perspektiva počinitelja, prava probacijskih klijenata, očekivani razvoj, važne publikacije i glavne adrese. Svako poglavlje sadrži sažetak glavnih podataka za svaku opisanu državu. S obzirom na to da su u državama koje nemaju „stare“ probacijske službe učestale promjene, podaci se redovito ažuriraju i mogu se pronaći na mrežnim stranicama Konfederacije europskih probacija (Confederation of European Probation, <http://cep-probation.org/>).

Vrijedni podaci o probacijskim službama mogu se pronaći na mrežnim stranicama europskog projekta Probacijske mjere i alternativne sankcije u EU-u (Probation measures and alternative sanctions in the EU, <http://www.euprobationproject.eu/index.php>) – riječ je o projektu koji je iniciralo belgijsko Ministarstvo pravosuđa s ciljem analize implementacije Okvirne odluke EU 2008/947/JHA o međusobnom priznanju presuda, probacijskih odluka i provođenju zaštitnog nadzora. Projekt je pokrenut 2009. godine, sufinanciran je od Europske

komisije, a realiziran u suradnji s Velikom Britanijom, Slovačkom, Španjolskom, Francuskom, Mađarskom, Njemačkom, Luksemburgom i Europskom organizacijom za probaciju. Jedna od predviđenih aktivnosti projekta jest diseminacija prikupljenih informacija na mrežnoj stranici projekta i u knjizi (Flore i sur., 2011).

U smislu izvora podataka i stjecanja uvida u aktualne znanstvene aktivnosti u području probacije, valja spomenuti i COST akciju IS1106 „Supervizija počinitelja u Europi“ (Offender Supervision in Europe), na čijoj se mrežnoj stranici također mogu naći vrijedne informacije (<http://dev.offendersupervision.eu/>).

U odnosu na statističke podatke o probaciji, za područje Europe najrelevantnija je publikacija *SPACE II – godišnja penalna statistika Vijeća Europe – izvaninstitucionalne sankcije i mjere* (<http://wp.unil.ch/space/space-ii/>). Podaci iz te publikacije postali su sastavni dio još jedne važne europske statističke publikacije – *European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics*, u čije je izdanje iz 2014. godine uključeno novo poglavlje „Probacijska statistika“ (<http://www.heuni.fi/en/index/researchareas/crimestatistics/europeansourcebook5thedition.html>).

Detaljniji prikaz organizacije i funkcioniranja probacijskih sustava u Europi nadilazi potrebe ovog rada pa su, u svrhu dobivanja osnovne slike probacijskih sustava, prezentirana osnovna obilježja nekoliko sustava, zajedno s općim informacijama o prikazanim državama. Tako se prezentiraju podaci o broju stanovnika, stopi zatvorske populacije (broj zatvorenika na 100.000 stanovnika), obilježjima probacijske službe, zadacima koje probacijska služba obavlja i osoblju. Uz određene podatke u zagradi se navodi godina na koju se ti podaci odnose, a uz svaku državu navode se autori poglavlja.

Austrija (Koss i Grafl, 2013)

Broj stanovnika: 8,4 milijuna (2010.)

Stopa zatvorske populacije: 103 (2010.)

Obilježja probacijske službe

NEUSTART (Udruženje za probacijske poslove i socijalni rad) privatna je neprofitna organizacija koju financira Federalno ministarstvo. Generalni ugovor iz 1994. godine definira odgovornosti i obveze Federalnog ministarstva i udruženja. Osnovni je princip rada prevencija kriminala i njegovih posljedica, što se reflektira u tri područja aktivnosti: 1. podrška žrtvama, 2. podrška počiniteljima i 3. prevencija. Probacija kao mjera specijalne prevencije može biti određena punoljetnim i maloljetnim osobama zbog kaznenog djela.

Zadaci probacijske službe

Probacijske aktivnosti nalaže sud ili državno odvjetništvo. Osim probacijskih aktivnosti, Udruženje provodi i sljedeće aktivnosti: elektronički nadzor; medijacija u kaznenim stvarima; posredništvo u radu u zajednici; postpenalna

pomoć za osobe otpuštene iz zatvora (kojima nije izrečena probacija) na dobrovoljnoj osnovi; pomoć u smještaju u okviru postpenalne skrbi u dvije od devet saveznih država; radno osposobljavanje za klijente probacijske službe i usluge skrbi nakon otpusta; podrška žrtvama tijekom suđenja u cijeloj Austriji.

Osoblje:

Ukupno: 429 radnih mjesta s punim radnim vremenom popunjeno je s 557 osoba i 950 volontera (devet službi s 25 odjela)

Engleska i Wales (Hall i Canton, 2014)

Broj stanovnika: 56,1 milijuna (2012.)

Stopa zatvorske populacije: 150 (2012.)

Obilježja probacijske službe

Probacijska služba u Engleskoj i Walesu radi s odraslim počiniteljima (18 godina i stariji); probacijske poslove obavlja nacionalna služba (NOMS - National Offender Management Service); cilj je probacijske službe smanjenje recidiva i zaštita javnosti.

Zadaci probacijske službe

- podnošenje izvješća sudu u svrhu pomoći kod odlučivanja o sankciji
- vođenje počinitelja kojima je određena posebna obveza (*community order*) ili neki nalog po otpustu – priprema i provođenje individualnog plana postupanja u smislu adresiranja kriminogenih potreba i plana upravljanja rizikom u cilju smanjenja potencijalne štete za druge
- provođenje povjerenih intervencija – npr. akreditiranih programa, vođenje probacijskih hostela itd.

Osoblje:

ukupno: 17.881 (2012.)

probacijski službenici: 5073

„niži“ probacijski službenici: 4707

probacijski menadžeri (svih razina): 2122

pomoćno administrativno osoblje: 5206

Rumunjska (Durnescu, Schiaucu, 2013)

Broj stanovnika: 19 milijuna

Stopa zatvorske populacije: 159

Obilježja probacijske službe

Probacija je u Rumunjskoj osnovana 2001. godine. Probacijski je odjel funkcionalno, financijski i administrativno koordiniran od strane ministra pra-

vosuđa; odgovoran je za koordinaciju i kontrolu probacijskih poslova. Postoje 42 probacijske službe, koje su „vezane“ uz sudove (i u administrativnom smislu, jer nisu samostalne pravne osobe). Svaka služba ima svoj ured, većina blizu suda. Probacijski odjel i probacijske službe čine zajedno probacijski sustav.

Zadaci probacijske službe:

- podnošenje evaluacijskih izvješća, koja mogu biti predsankcijska (mogu ih tražiti državni odvjetnik ili sud) ili postsankcijska (traži ih sud tijekom supervizijskog perioda). Prva vrsta evaluacijskih izvješća uglavnom se odnosi na socijalnu i kriminološku analizu počinitelja i delikta i cilj im je pomoć državnom odvjetniku ili sudu u individualizaciji mjera ili sankcije koje će odrediti počinitelju. Druga vrsta izvješća (postsankcijska) ponavlja određene elemente iz predsankcijskog izvješća, no fokus je na postignućima i ponašanju počinitelja tijekom supervizijskog perioda.
- supervizija počinitelja u zajednici – proces nadzora načina na koji osuđenik poštuje supervizijske naloge / mjere koje mu je odredio sud.
- pružanje pomoći i savjetovanje osuđenim osobama – proces podrške za bolju reintegraciju počinitelja. Filozofija koja stoji kao podloga ovim aktivnostima jest da je kontrola bez skrbi neučinkovita.
- pružanje psihološke pomoći i drugih oblika pomoći određenim žrtvama kaznenih djela (posebice žrtvama nasilnih kaznenih djela). Premda je zamišljena kao jedna od glavnih aktivnosti, u praksi se slabo provodi.
- sudjelovanje u povjerenstvima za uvjetni otpust – probacijski savjetnik ima obvezu periodične analize osobnika zatvorenika koji su podnijeli zamolbu za uvjetni otpust. Premda se ne radi o specifičnoj aktivnosti probacijskih službenika, konzumira puno resursa.
- sudjelovanje u sudskom postupku kada se radi o maloljetnicima
- podnošenje izvješća o djeci – počiniteljima kaznenih djela (kazneno su neodgovorne osobe mlađe od 14 godina). Sud traži ovo izvješće u svim slučajevima kada je potrebno odrediti posebne mjere zaštite.
- sudjelovanje u slučajevima saslušanja ugroženih žrtava ili svjedoka (na državnom odvjetništvu).

Osoblje

Ukupno: 298 (285 na lokalnoj i 13 na centralnoj razini)

probacijski službenici: 243

probacijski menadžeri (svih razina): 43

osoblje administrativne podrške (svih razina): 2

drugo osoblje: 10

Već i iz ovih vrlo općih informacija o probacijskim sustavima u različitim državama u Europi jasno je kako u nekim osnovnim obilježjima postoje

određene sličnosti (npr. organizacijsko pozicioniranje u okviru ministarstava pravosuđa, vrste probacijskih poslova itd), ali i različitosti (npr. rad s maloljetnicima, implementacija probacijskih poslova od strane privatnog sektora) u odnosu na probacijski sustav u Hrvatskoj te da, sasvim sigurno, ne postoje idealna organizacijska i sadržajna rješenja koja bi jednako dobro funkcionirala u svim državama.

3. RAZVOJ PROBACIJSKE SLUŽBE U HRVATSKOJ

Probacijska služba u Hrvatskoj još uvijek je mlada služba. Ustrojena je tijekom pregovora o hrvatskom članstvu u Europskoj uniji, uz pomoć projekata Europske unije. Upravo stoga u potpunosti je u skladu s preporukama Europske unije, a sustav je usklađen i s preporukama Vijeća Europe. U kreiranju hrvatskog modela probacije korištena je najbolja europska praksa.

Nastavno na odluku o formiranju nove službe kaznenopravnog sustava, Zakon o probaciji⁶ donesen je 2009. godine. Time su stvorene pretpostavke za formiranje profesionalne službe, koja je omogućila širu primjenu alternativnih sankcija i posljedično minimiziranje kratkotrajnih zatvorskih kazna.

No, kada se govori o razvoju Probacijske službe u Hrvatskoj, svakako treba istaknuti da koncept probacije nije bio potpuna nepoznanica u hrvatskom pravnom sustavu i prije začetka ideje o formiranju profesionalne probacije (opširnije u: Krstulović Dragičević, 2012). Tako se primjerice za maloljetne počinitelje kaznenih djela u Hrvatskoj već dugi niz godina provode mjere koje su vrlo slične probacijskim mjerama (Koller-Trbović, 2013; Koller-Trbović, Gmaz-Luški, 2006; Koren-Mrazović, 2005; Koller-Trbović i sur., 2003; Koren-Mrazović i sur., 2003). Kada se govori o punoljetnim počiniteljima kaznenih djela, uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom i rad za opće dobro datiraju iz vremena prije formiranja probacije. Uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom, u nešto drugačijem opsegu, bila je propisana odredbama Krivičnog zakona SFRJ iz 1976. godine. Rad za opće dobro, koji se prvotno naziva rad za opće dobro na slobodi, uveden je kao zakonski moguća zamjena kazne zatvora Kaznenim zakonom iz 1997. godine. Od 1999. godine pa do uspostave profesionalne probacijske službe alternativne sankcije izvršavale su se temeljem Zakona o izvršavanju zaštitnog nadzora i rada za opće dobro na slobodi.⁷ Izvršavanje alternativnih sankcija u toj je fazi bilo u nadležnosti Zatvorskog sustava, a sam su nadzor provodili tzv. povjerenici, osobe koje su izvan svojeg redovitog zaposlenja i izvan radnog vremena obavljale poslove nadzora temeljem posebnog rješenja

---

⁶ Zakon o probaciji (*Narodne novine*, br. 153/09).

⁷ Zakon o izvršavanju zaštitnog nadzora i rada za opće dobro na slobodi (*Narodne novine*, br. 128/99).

Ministarstva pravosuđa⁸ (Bumči, Tomašić, 2006; Kokić Puce, Kovčo Vukadin, 2006; Rajić, 2005; Zorica, 2001; Žakman-Ban, Šučur, 1999).

Nakon što su se počeli stvarati preduvjeti za gradnju profesionalne probacijske službe te nakon što je 2009. godine donesen prvi Zakon o probaciji, 2010. godine doneseni su i potrebni podzakonski akti te je „probno“ otvoren Probacijski ured Zagreb I. Godine 2011. započinju se formalno otvarati probacijski uredi u Hrvatskoj te se alternativne sankcije počinju izvršavati pod nadzorom probacijskih službenika. U nastavku donosimo kronološki razvoj Probacijske službe te planove za daljnji razvoj.

3.1. Razvoj Probacijske službe od 2011. do 2014. godine

Tijekom 2011. godine s radom je započelo devet probacijskih ureda: Bjelovar, Osijek, Požega, Pula, Rijeka, Sisak, Split, Zagreb I i Zagreb II.

Službenici koji su zaposleni putem natječaja prošli su inicijalnu edukaciju o izvršavanju probacijskih poslova i počeli su raditi na izvršavanju alternativnih sankcija pa je znatno smanjen broj predmeta koje izvršavaju povjerenici.⁹

Godine 2011. zaprimljeno je 1067 presuda kojima su izrečene kaznenopravne sankcije uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom¹⁰ ili rad za opće dobro na slobodi¹¹ te je otvoren Projekt IPA 2008 “Razvoj probacijskog sustava u Republici Hrvatskoj”.

Godine 2012. otvorena su još dva probacijska ureda, Varaždin i Zadar. Tijekom godine zaprimljen je 1571 novi predmet i proširen je spektar poslova koje izvršava probacija. Ipak, većina predmeta odnosila se na rad za opće dobro na slobodi te prioritet postaje širenje mreže pravnih osoba u kojima se može izvršavati rad za opće dobro.

U sklopu IPA Projekta probacijski su službenici bili intenzivno uključeni u izobrazbu te je izrađen Probacijski informacijski sustav, kojim je umrežena cijela Probacijska služba u Hrvatskoj.¹²

Tijekom 2012. dolazi do unutarnje promjene u Ministarstvu pravosuđa te se za izvršavanje probacijskih poslova u Ministarstvu pravosuđa ustrojava Sektor za probaciju unutar Uprave za kazneno pravo i probaciju.¹³

---

⁸ Najčešće se radilo o djelatnicima Zatvorskog sustava, centara za socijalnu skrb i slično.

⁹ Povjerenici nastavljaju izvršavati one predmete koje bi bilo nesvrishodno, zbog kratkoće preostalog vremena provjeravanja, dodjeljivati probacijskim službenicima u rad.

¹⁰ Godine 2011. zaprimljene su 194 presude uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom.

¹¹ Godine 2011. zaprimljene su 873 presude rada za opće dobro na slobodi.

¹² Sredstva za izradu Probacijskog informacijskog sustava osigurana su kroz Projekt IPA 2008 „Razvoj probacijskog sustava u Republici Hrvatskoj“.

¹³ Uredba o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva pravosuđa (*Narodne novine*, broj 28/12).

Godine 2013. otvoren je posljednji predviđeni Probacijski ured Dubrovnik, čime je probacijska služba postala dostupna svim građanima RH.

Ta je godina iznimno važna za razvoj Probacijske službe jer je 1. siječnja 2013. godine na snagu stupio novi Zakon o probaciji¹⁴ te su probacijski uredi započeli s izvršavanjem svih probacijskih poslova propisanih novim Zakonom o probaciji. Novi Zakon o probaciji usklađen je s Kaznenim zakonom,¹⁵ koji je također stupio na snagu 1. siječnja 2013. godine, čime su znatno prošireni poslovi koje izvršava probacija. S obzirom na zakonske izmjene, donesen je i Pravilnik o načinu obavljanja probacijskih poslova,¹⁶ koji je zamijenio sve do tada važeće podzakonske akte. Probacija tim izmjenama postaje relevantan dio kaznenopravnog sustava u svim fazama kaznenog postupka.

Novi Zakon o probaciji propisao je izvršavanje probacijskih poslova tijekom svih faza kaznenog postupka. Tako u fazi prije pokretanja kaznenog postupka probacija vrši nadzor izvršavanja obveza naloženih prema rješenju državnog odvjetnika te dostavlja izvješća državnom odvjetništvu i sudu. Tijekom kaznenog postupka probacija na traženje suda dostavlja izvješća relevantna za izbor vrste i mjere kaznenopravne sankcije. Najveći broj predmeta odnosi se na izvršavanje poslova nakon izricanja pravomoćne sudske presude, i to kroz izvršavanje „alternativnih sankcija“: rad za opće dobro i uvjetnu osudu uz zaštitni nadzor i/ili posebne obveze. Probacija je uključena i u fazi izvršavanja kazne zatvora kroz vršenje zaštitnog nadzora nad uvjetnim otpustom, a u ovoj fazi probacijski službenici također dostavljaju i izvješća zatvoru/kaznionici i sudu vezano uz uvjetni otpust i prekid kazne zatvora. Zakon predviđa i mogućnost izricanja nadzora probacijske službe po punom izvršenju kazne zatvora.

Udvostručen je broj predmeta u radu te su tijekom 2013. godine zaprimljena 3304 nova predmeta, od čega je 87 % predmeta uspješno izvršeno. Od zaprimljenih predmeta, oko 48 % odnosilo se na uvjetni otpust, a oko 33 % na rad za opće dobro. Pojačala se suradnja sa svim tijelima s kojima probacija surađuje, a posebice je važno sklapanje Protokola o suradnji s Ministarstvom unutarnjih poslova.¹⁷

Završen je IPA Projekt, no nastavljene su projektne aktivnosti pa je iste godine Europska komisija prihvatila prijedlog novog projekta „Support to further development and strengthening of the Probation Service in Croatia“.

Tijekom 2014. godine zaprimljeno je 3618 novih predmeta, i to 41,8 % predmeta rada za opće dobro, 30,1 % uvjetnih otpusta i 17,6 % zahtjeva za izradu izvješća za suca izvršenja.

---

¹⁴ Zakon o probaciji (*Narodne novine*, br. 143/12).

¹⁵ Kazneni zakon (*Narodne novine*, br. 125/11 i 144/12).

¹⁶ Pravilnik o načinu obavljanja probacijskih poslova (*Narodne novine*, br. 29/13).

¹⁷ Protokol o suradnji Ministarstva pravosuđa, Sektora za probaciju i Ministarstva unutarnjih poslova, Ravnateljstva policije na snazi je od 1. rujna 2013. godine.

Važno je istaknuti da su tijekom elementarne nepogode u svibnju 2014. godine osuđenici uključeni u probaciju sudjelovali u sanaciji štete kroz neposrednu pomoć na poplavljenom području i kroz rad u pravnim osobama zaduženima za prikupljanje humanitarne pomoći. Grupa od 30-ak osuđenika, koja je smještena u Volonterski kamp na poplavljenom području, sanirala je posljedice poplave kontinuirano 25 dana, ostvarivši na taj način ukupno 11.008 sati rada za opće dobro.

3.2. Probacijska služba 2015. godine i daljnji planovi razvoja

Prema podacima Probacijske službe, do rujna 2015. godine zaprimljeno je 2595 novih predmeta. Njih 1053 odnose se na rad za opće dobro, 593 na izvješća za suca izvršenja, a 422 na nadzor uvjetnih otpusta. Na dan 7. rujna 2015. godine u radu probacijskih ureda bila su 3262 predmeta. Iz navedene statistike može se uočiti daljnji trend porasta broja predmeta u radu probacijskih ureda.

Osim općenitog porasta broja predmeta, novim izmjenama i dopunama Kaznenog zakona iz 2015. godine Probacijskoj je službi ponovno povećan broj poslova koje izvršava. Tako je od 1. lipnja 2015. godine probacija nadležno tijelo za izvršavanje sigurnosnih mjera (1) obveznog psihijatrijskog liječenja, (2) obveznog liječenja od ovisnosti i (3) obveznog psihosocijalnog tretmana. S obzirom na navedeno, Sektor za probaciju izradio je nacrt novog Zakona o probaciji kako bi se postiglo usklađivanje s Kaznenim zakonom, ali i kako bi se izmijenile one odredbe za koje se u praksi pokazala potreba izmjene.¹⁸

U 2015. godini Probacijska je služba započela i s provođenjem novog projekta „Support to further development and strengthening of the Probation Service in Croatia“.¹⁹ Kroz Projekt su kupljena službena vozila za potrebe probacijske službe, koja su probacijski uredi započeli koristiti u travnju 2015. godine. Tijekom kolovoza završen je izbor *Twining*-partnera te se očekuje početak projektnih aktivnosti krajem 2015., odnosno početkom 2016. godine. Kao jedna od komponenata novoga projekta, u pripremi je provedba pilotnog projekta elektroničkog nadzora, koji će omogućiti probacijskim službenicima razumijevanje i način funkcioniranja elektroničkog nadzora osuđenika te će biti dobiveni podaci o korisnosti i isplativosti korištenja ovog tipa nadzora. Za budući razvoj probacije svakako je iznimno važna komponenta Projekta koja

---

¹⁸ U planu je uskladiti Zakon o probaciji s Kaznenim zakonom te urediti one odredbe zakona koje su stvarale probleme u praktičnoj primjeni, kao što su pitanje prikupljanja određenih podataka, dorada pojedinih rokova, proširivanje razloga za odgodu i prekid rada za opće dobro te preciznije definiranje poslova vezanih uz izvršenje kazne zatvora.

¹⁹ Projekt u okviru prijelaznog instrumenta pomoći *Transition facility* prihvatila je Europska komisija.

se odnosi na *Twinning*-projekt u užem smislu. Kroz tu komponentu organizirat će se edukacija za probacijske službenike, u kojoj će službenici biti obučeni za provođenje posebnih programa. Osim toga, bit će izrađeni materijali za provedbu edukacije te će se educirati treneri trenera kako bi se nova znanja u budućnosti prenosila i na buduće generacije probacijskih službenika. Dio je projekta i izrada promidžbenih materijala Probacijske službe, kojima će se dodatno približiti rad i aktivnosti probacije široj javnosti.

Probacijski službenici nastavljaju biti aktivni predavači u Hrvatskoj i inozemstvu te se pripremaju novi projekti i planovi za daljnje jačanje Probacijske službe te međunarodna suradnja kroz aktivno sudjelovanje u multilateralnim aktivnostima, ponajprije CEP-a i Vijeća Europe. S obzirom na učestalo povećavanje poslova probacijske službe, prioritet ostaje daljnje povećanje broja probacijskih službenika te pronalaženje adekvatnijih poslovnih prostora za pojedine probacijske urede. Također, kako rad za opće dobro predstavlja najzastupljeniji probacijski posao, nastavlja se intenzivno širenje mreže pravnih osoba u kojima se izvršava rad za opće dobro. Tome treba nadodati i planiranje novih modaliteta izvršenja rada za opće dobro. Tako je u tijeku nabavka kombi vozila²⁰ kako bi se u budućnosti moglo organizirati i grupno odvoženje osuđenika na izvršavanje rada za opće dobro. Probacijska služba planira ulagati u daljnju edukaciju službenika te se trenutačno radi na osiguranju sredstava kroz koja bi se uredio poseban Probacijski edukacijski centar. U tom smislu treba istaknuti i sklapanje Sporazuma o suradnji između Probacijske službe i Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta iz listopada 2015. godine, kroz koji će biti dodatno osnažena veza probacije i akademske zajednice.

4. EVALUACIJA AKCIJSKOG PLANA RAZVOJA PROBACIJE U HRVATSKOJ OD 2010. DO 2014. GODINE

U lipnju 2010. godine izrađen je Akcijski plan razvoja probacije u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2010. do 2014. godine.²¹ U vrijeme kada je izrađen i donesen navedeni Akcijski plan, razvoj probacijske službe bio je u samom začetku. Do tada je, krajem 2009., godine donesen Zakon o probaciji²² te je unutar Ministarstva pravosuđa formirana posebna unutarnja jedinica zadužena za probacijske poslove.²³ Međutim u lipnju 2010. godine još uvijek nisu funkcionirali probacijski uredi niti je kaznenopravni sustav u Republici Hrvatskoj imao koristi od tih početnih izmjena.

---

²⁰ Kroz sredstava gore navedenog Projekta.

²¹ Ministarstvo pravosuđa, Akcijski plan razvoja probacije u Republici Hrvatskoj od 2010. do 2014. godine, Zagreb, lipanj 2010.

²² Zakon o probaciji (*Narodne novine*, broj 153/09).

²³ Uredba o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva pravosuđa (*Narodne novine*, broj 38/10).

Nakon standardnog uvodnog dijela Akcijskog plana te definirane svrhe, Akcijski je plan pobrojao željeni ishod petogodišnjeg razvojnog procesa te provedbene prioritete. Nakon što je cijelo predviđeno “akcijsko razdoblje” prošlo, može se konstatirati da je Akcijski plan u cijelosti realiziran te da je Probacijska služba u Republici Hrvatskoj zaživjela upravo na onaj način kako je to i bilo predviđeno 2010. godine.

U kratkom vremenskom periodu, pridržavajući se svih prioriteta u razvoju nove službe, probacija je postala bitan dio pravosudnog sustava. Ono što je posebno važno napomenuti na samom početku evaluacije Akcijskog plana jest naknadno razdvajanje probacije od sustava za pomoć i podršku žrtvama i svjedocima. Naime prvotno je zamišljeno da ta dva sistema budu dio iste unutarnje ustrojstvene jedinice Ministarstva pravosuđa pa je stoga Akcijski plan rađen i u odnosu na probaciju i u odnosu na podršku žrtvama i svjedocima. Međutim daljnjim unutarnjim preustrojem Ministarstva pravosuđa ta su se dva sistema odvojila te su se nastavili razvijati samostalno: probacija kroz Sektor za probaciju, a podrška žrtvama i svjedocima kroz samostalnu Službu za podršku žrtvama i svjedocima. S obzirom na odvojeni razvoj, ova će evaluacija obuhvatiti samo Akcijski plan vezan uz razvoj probacije.

4.1. Evaluacija planiranih ishoda petogodišnjeg razvojnog procesa

Kao što je i bilo predviđeno Strategijom ustrojavanja hrvatske nacionalne probacijske službe, uspostavljanje pune funkcije te nove organizacije trajalo je pet godina. U tom je razdoblju stvorena “infrastruktura” funkcioniranja probacije te su se postigli prepoznatljivost službe kao i rad u “punom profilu”. Akcijski je plan predvidio šest preduvjeta koje je bilo potrebno ostvariti kako bi se osigurao učinkovit rad probacije i kvalitetno pružanje probacijskih usluga. Svih je šest preduvjeta realizirano.

Ključan dio Akcijskog plana razvoja probacije u Hrvatskoj predstavljali su provedbeni prioriteti razvoja Probacijske službe, koji predstavljaju detaljniju razradu navedenih šest preduvjeta razvoja.

U nastavku rada navodi se svaki od šest preduvjeta razvoja s pripadajućim provedbenim prioritetom i predviđenim aktivnostima. Uz to se navode planirani učinci, kao i obrazloženje je li došlo do njihova ostvarenja i ispunjenja.

4.2. Sveobuhvatni i jasni zakonski i programski okvir obavljanja probacijskih poslova

Prvi preduvjet za razvoj Probacijske službe naveden u Akcijskom planu bio je sveobuhvatni i jasni zakonski i programski okvir obavljanja probacijskih

poslova. Taj je preduvjet ostvaren kroz donošenje Zakona o probaciji 2009. i 2012. godine, kao i kroz donošenje podzakonskih akata koji su detaljno razradili izvršavanje probacijskih poslova. Programski okvir realiziran je kroz iznimno aktivan rad Središnjeg ureda, koji je kroz cijelo predmetno razdoblje, a nastavlja i dalje, donosio različite smjernice i upute za jednoobrazan način izvršavanja probacijskih poslova u cijeloj Hrvatskoj.

Na ovaj preduvjet razvoja vezan je provedbeni prioritet „izmjena potrebnih zakonskih akata, donošenje propisanih podzakonskih propisa te smjernica kojima se omogućava, propisuje i određuje obim, način i kvaliteta obavljanja probacijskih poslova te ovlasti probacijskih službenika“.

Nakon donošenja Zakona o probaciji u prosincu 2009. godine, tijekom 2010. godine doneseni su podzakonski akti. Tako su tijekom 2010. godine doneseni Pravilnik o načinu obavljanja probacijskih poslova,²⁴ kojim se detaljno uređuje način obavljanja svakog pojedinog probacijskog posla; Pravilnik o matici i osobniku osoba uključenih u probaciju,²⁵ kojim je propisan sadržaj, način vođenja, uvida te čuvanje matica, središnje matice i osobnika, odnosno propisanih evidencija koje se vode u sustavu probacije; Pravilnik o izobrazbi službenika probacije,²⁶ koji uređuje programe, organizaciju i način izobrazbe službenika probacije; Pravilnik o službenoj iskaznici službenika probacije,²⁷ koji propisuje oblik i sadržaj službene iskaznice i evidenciju koja se o izdanim iskaznicama vodi, te Pravilnik o načinu provedbe inspekcijskog nadzora nad radom ureda za probaciju,²⁸ kojim se uređuje način provedbe inspekcijskog nadzora nad radom Probacijskih ureda. Nakon izmjena i dopuna Kaznenog zakona,²⁹ s kojim je valjalo uskladiti i Zakon o probaciji, 2012. godine donesen je novi Zakon o probaciji te su kao posljedica prestali važiti nabrojani podzakonski akti. Uz ovaj novi Zakon o probaciji, koji je stupio na snagu 1. siječnja 2013. godine, donesen je novi podzakonski akt, ovoga puta samo jedan, i to Pravilnik o načinu obavljanja probacijskih poslova.³⁰

Akcijskim planom predviđeno je čak sedam posebnih aktivnosti i planiranih ishoda kroz koje se može evaluirati je li ovaj prioritet uspješno realiziran. Prvih pet aktivnosti odnosi se na donošenje specifičnih podzakonskih akata, koji su doneseni. Šesta aktivnost odnosila se na izradu standarda i profesionalnih smjernica za probacijske službenike vezano uz sve probacijske poslove

---

²⁴ Pravilnik o načinu obavljanja probacijskih poslova (*Narodne novine*, broj 78/10).

²⁵ Pravilnik o matici i osobniku osoba uključenih u probaciju (*Narodne novine*, broj 78/10).

²⁶ Pravilnik o izobrazbi službenika probacije (*Narodne novine*, broj 78/10).

²⁷ Pravilnik o službenoj iskaznici službenika probacije (*Narodne novine*, broj 72/10).

²⁸ Pravilnik o načinu provedbe inspekcijskog nadzora nad radom ureda za probaciju (*Narodne novine*, broj 83/10).

²⁹ Kazneni zakon (*Narodne novine*, broj 125/11 i 144/12).

³⁰ Pravilnik o načinu obavljanja probacijskih poslova (*Narodne novine*, broj 29/13).

usklađene sa standardima EU-a, a što se željelo postići kroz ujednačeno, stručno i suvremeno obavljanje probacijskih poslova. Ta je aktivnost u potpunosti ispunjena kroz niz edukacija koje su za sve probacijske službenike organizirane za vrijeme trajanja IPA 2008 Projekta. No, osim kroz Projektne aktivnosti, smjernice, upute i obrasci prema kojima postupaju probacijski službenici redovito su pripremani u Središnjem uredu Sektora za probaciju. Ti dokumenti predstavljaju iznimno bitan pomoćni alat za službenike, a nastavljaju se izrađivati za sve novonastale situacije u praksi. U tom smislu valja istaknuti samo neke: Uputa o postupanju vezano uz žrtve kaznenih djela, Uputa o suradnji s kaznionicama i zatvorima te Uputa o popunjavanju izvješća o specifičnim okolnostima. Osim navedenog, Središnji ured priprema i skripte kojima se olakšava rad probacijskih službenika.³¹

Posljednja predviđena aktivnost unutar ovog provedbenog prioriteta bila je izrada posebnih smjernica vezano uz specifične, vulnerabilne društvene skupine tijekom obavljanja probacijskih poslova, a kao željeni učinak navedeno je poštivanje prava i rad probacijskih službenika prilagođen specifičnim potrebama pojedinih društvenih skupina. U tom je smislu važna edukacija provedena kroz prethodno navedeni IPA 2008 Projekt. Najviše edukacija provedeno je vezano uz rad s ovisnicima s obzirom na njihovu brojnost u sustavu probacije. U tom se smislu realiziraju redoviti kontakti i predavanja od strane predstavnika Vladina Ureda za suzbijanje zlouporabe droga. Kao rezultat pojačane edukacije i potrebe, u svakom probacijskom uredu imenovan je i poseban koordinator za droge te predstavnici Sektora za probaciju redovito sudjeluju kao predavači u svim relevantnim radionicama i edukacijama koje organizira Vladin Ured za suzbijanje zlouporabe droga.³²

4.3. Infrastruktura dimenzionirana na veličinu i potreban kapacitet za obavljanje svih probacijskih poslova na području cijele Hrvatske

Preduvjet iz naslova potpoglavlja do kraja je ostvaren u siječnju 2013. godine, kada je s radom započeo i posljednji predviđeni, dvanaesti probacijski ured.³³ Također 1. siječnja 2013. godine na snagu je stupio i novi Zakon o probaciji, usklađen s izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, kojim je povećan broj probacijskih poslova. Od početka 2013. godine svi probacijski službenici

---

³¹ Tako je primjerice pripremljena detaljna skripta „Provođenje probacijskih poslova tijekom izvršavanja kazne zatvora i uvjetnog otpusta“.

³² Primjer je uključenost probacije u provođenje svih regionalnih edukacija iz područja suzbijanja zlouporabe droga.

³³ U siječnju 2013. godine otvoren je Probacijski ured Dubrovnik.

u svim probacijskih uredima počeli su izvršavati sve zakonom propisane probacijske poslove te je tada probacija postala pod jednakim uvjetima dostupna svim građanima Republike Hrvatske.

Na ovaj preduvjet razvoja vezan je provedbeni prioritet „ustrojavanje dovoljnog broja probacijskih ureda na području cijele Republike Hrvatske i njihova oprema potrebnim materijalnim resursima za rad uz uvođenje suvremene informacijske tehnologije“.

Kako bi se probacijski poslovi mogli učinkovito izvršavati, svakako je prioritet bio urediti i opremiti adekvatne prostore za rad. U tom je smislu i prva od ukupno osam aktivnosti unutar ovog provedbenog prioriteta bila izmjena Uredbe o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva pravosuđa, s planiranim ishodom ustrojavanja dovoljnog broja probacijskih ureda za obavljanje probacijskih poslova na području cijele države. To je u potpunosti ostvareno kroz oformljavanje posebne unutarnje jedinice Ministarstva pravosuđa. Ovime je formirana Probacijska služba, koja djeluje kroz centralnu jedinicu unutar samog Ministarstva,³⁴ te 12 lokalnih probacijskih ureda,³⁵ koji konkretno rade s osobama uključenima u probaciju. Iako je prvotno Probacijska služba djelovala kao posebna uprava, daljnjim izmjenama unutarnjeg ustrojstva Probacijska je služba nastavila djelovati kao Sektor za probaciju unutar Uprave za kazneno pravo i probaciju.

Druga aktivnost bila je pronalaženje adekvatnih uredskih prostora usklađenih sa specifičnostima probacijskih poslova. Za svih 12 probacijskih ureda pronađen je poslovni prostor na način da se prioritet davao državnoj imovini ili imovini lokalne zajednice kako bi se minimizirali troškovi poslovanja.³⁶

---

³⁴ Unutar Uprave za kazneno pravo ustrojen je Sektor za probaciju, koji se sastoji od Službe za koordinaciju i razvoj probacijskog sustava, koju čine četiri odjela: Odjel za probacijske poslove, Odjel za probacijske poslove tijekom i nakon izvršavanja kazne zatvora i uvjetnog otpusta, Odjel za pravnu podršku probacijskom sustavu i Odjel za strateško planiranje, razvoj i analitiku.

³⁵ Probacijski uredi u RH: Probacijski ured Bjelovar (nadležan za područje Bjelovarsko-bilogorske, Koprivničko-križevačke i Virovitičko-podravске županije), Probacijski ured Dubrovnik (nadležan za područje Dubrovačko-neretvanske županije), Probacijski ured Osijek (nadležan za područje Osječko-baranjske i Vukovarsko-srijemske županije), Probacijski ured Požega (nadležan za područje Požeško-slavonske i Brodsko-posavske županije), Probacijski ured Pula (nadležan za područje Istarske županije), Probacijski ured Rijeka (nadležan za područje Primorsko-goranske i Ličko-senjske županije), Probacijski ured Sisak (nadležan za područje Sisačko-moslavačke županije), Probacijski ured Split (nadležan za područje Split-sko-dalmatinske županije), Probacijski ured Varaždin (nadležan za područje Varaždinske i Međimurske županije), Probacijski ured Zadar (nadležan za područje Zadarske i Šibensko-kninske županije), Probacijski ured Zagreb I (nadležan za područje Grada Zagreba) te Probacijski ured Zagreb II (nadležan za područje Zagrebačke, Karlovačke i Krapinsko-zagorske županije).

³⁶ Jedini Probacijski ured koji je u prostoru za koji se plaća zakupnina jest Probacijski ured Dubrovnik, smješten u zgradi FINA-e u Dubrovniku.

Probacijski su uredi smješteni u različitim prostorima: neki se nalaze u stambenim zgradama, neki u poslovnim zgradama, a neki su izdvojeni. Upravo zbog te različitosti i dalje se redovito traže adekvatniji prostori za neke probacijske urede. U prvom redu to se odnosi na one urede koji su smješteni u stambenim zgradama. Također dugoročni je plan za probacijske urede pronaći prostor smješten u zgradama u kojima se nalaze druga pravosudna tijela³⁷ kako bi se povećala sigurnost probacijskih službenika. S obzirom na to da su se neki uredi znatno povećali od njihova otvaranja,³⁸ također je u tijeku pronalaženje adekvatnijeg prostora zbog promjene okolnosti. Dakle ova je aktivnost realizirana.

Sljedeća aktivnost odnosi se na nabavu vozila potrebnih za obavljanje probacijskih poslova, a sve kako bi probacijski službenici mogli nesmetano obavljati terenski rad. Ta je aktivnost prošla kroz više različitih faza do potpunog ispunjenja. U prvoj fazi probacijski su uredi za odlazak na teren dobivali na posudbu službene automobile zatvora i kaznionica na svojem području. U drugoj fazi neki od ureda dobili su službena vozila Ministarstva pravosuđa, no konačno ispunjenje aktivnosti ostvareno je dobivanjem 12 potpuno novih vozila, po jedno za svaki probacijski ured u Hrvatskoj, kroz projekt „Podrška daljnjem jačanju Probacijske službe u Hrvatskoj“ u sklopu *Transition facilityja*. Danas svi uredi imaju svoje vozilo i terenski se rad odvija nesmetano.

Aktivnosti vezane uz nabavu uredske opreme i uredskog materijala realizirane su kroz proračun Probacijske službe i kroz IPA 2008 Projekt. Naime kroz navedeni projekt EU-a dobiveni su namještaj i informatička oprema za sve urede, a kroz kreiranje posebne stavke unutar proračuna Probacijske službe omogućeno je redovito nabavljanje uredske opreme.

Ispunjena je i aktivnost „osmišljavanje i provođenje čuvanja podataka na papiru“, koja je realizirana kroz utvrđeni način vođenja predmeta u probacijskim uredima. Na jedinstven način svi probacijski uredi vode evidencije o osobama uključenima u probaciju te se za svaku osobu oformljava spis u koji se ulaže sva propisana dokumentacija.

U potpunosti je realizirana aktivnost „razvoj centralne baze podataka Probacijske službe i primjena softvera za podršku poslovnim procesima probacijske službe“. Naime, uz pomoć sredstava IPA 2008 Projekta razvijen je poseban Probacijski informacijski sustav. Radi se o elektroničkoj bazi podataka, kojoj pristupaju svi probacijski službenici putem mrežnog sučelja, a u kojoj se pohranjuju svi relevantni podaci o svim osobama uključenima u probaciju. Ovaj informacijski sustav omogućava iznimno jednostavno i brzo upravljanje radnim procesima te konstantni uvid rukovodećem kadru u sve

---

³⁷ Kao što su sud, državno odvjetništvo i sl.

³⁸ Primjerice Probacijski ured Zagreb I, koji je započeo rad s 10 službenika, a sada ima 17 službenika.

predmete. Na ovaj način Središnji ured ima uvid u rad svih probacijskih službenika i bez odlaska na teren. U sustav se unosi sva relevantna dokumentacija, tako da u slučaju potrebe za pomoći oko predmeta, ili ukoliko se predmet transferira iz jednog probacijskog ureda u drugi, nije potrebo fizičko slanje predmeta, nego se on samo elektronički dodijeli drugom uredu. Sustav također sadrži i veliki broj predložaka kojima se osigurava jednoobrazni izgled svih izlaznih akata.

Kod aktivnosti vezane uz izradu interaktivne mrežne stranice probacije valja napomenuti da je mrežna stranica Probacijske službe dio mrežnih stranica Ministarstva pravosuđa, kreirana sukladno uputama Središnjeg državnog portala. U Središnjem uredu postoje službenici angažirani na praćenju i doradi mrežne stranice, tako da se informacije redovito ažuriraju. Osim navedenog, za probacijske službenike kreirana je posebna intranetska stranica, na kojoj se nalaze brojne informacije iz probacijske prakse te se vrši razmjena iskustava službenika.

4.4. Dovoljan broj dobro obučениh i motiviranih probacijskih službenika osposobljenih za profesionalno obavljanje svih probacijskih poslova

Preduvjet dovoljnog broja obučениh i motiviranih probacijskih službenika ispunjen je, iako postoji potreba za daljnjim povećanjem broja probacijskih službenika, koja je uzrokovana sve većim priljevom predmeta te sve većim brojem poslova za koje je probacija nadležna. Svi probacijskih službenici prošli su inicijalnu obuku te niz specifičnih treninga koji su razvijeni kroz *Twinning*-Projekt IPA 2008 „Razvoj Probacijske službe u Hrvatskoj“.

Na taj preduvjet razvoja vezan je provedbeni prioritet „zapošljavanje i izobrazba potrebnog broja službenika probacije, izgradnja učinkovitog sustava rukovođenja, uz definiranje modela dugoročnog zadržavanja jezgre visokokvalitetnih kadrova“.

Tijekom razdoblja Akcijskog plana probacijska je služba primila službenike kako putem natječaja, tako i temeljem sporazumnih premještaja iz drugih tijela. Također, već je ranije istaknuto kako su razvijene i provedene brojne edukacije zahvaljujući IPA 2008 Projektu. U nastavku će se te aktivnosti detaljnije evaluirati kroz 12 predviđenih aktivnosti.

Prva aktivnost bila je raspisivanje i provođenje natječaja za prijam službenika probacije, što je i izvršeno kroz raspisivanje natječaja za oko 50 službenika 2010. godine, 11 službenika 2011. godine te još nekoliko službenika u narednim godinama. Tim su natječajima ekipirani i Središnji ured i lokalni probacijski uredi, koji su se naknadno prema potrebi i mogućnostima popunjavali i sporazumnim premještajima.

Inicijalna izobrazba probacijskih službenika provedena je na način da su djelatnici Središnjeg ureda koji su već bili u sustavu probacije pripremili dvotjednu edukaciju za sve novoprimitljene probacijske službenike.

Sukladno predviđenoj aktivnosti, a temeljem natječaja iz 2010., imenovan je ravnatelj Uprave, a nakon ustrojstvenih promjena na čelo Probacijske službe postavljena je načelnica Sektora za probaciju. Paralelno s navedenim, imenovani su rukovodeći službenici Središnjeg ureda i voditelji probacijskih ureda. U tom su smislu imenovani voditeljica Službe i voditelji četiri odjela u Središnjem uredu te 12 voditelja probacijskih ureda. Izobrazba rukovodećih službenika i stvaranje upravljačkog okvira, s identificiranim ključnim indikatorima provedbe i metodama praćenja, provedena je djelomično kroz edukacije IPA 2008 Projekta, a dijelom kroz edukacije i seminare Ministarstva uprave.

Sljedeće predviđene aktivnosti, izrada programa i dugoročne strategije izobrazbe probacijskih službenika, izobrazba probacijskih službenika i izrada dugoročne strategije razvoja ljudskih potencijala, također su izrađene i provedene kroz IPA 2008 Projekt. Moduli edukacije koja je provedena kroz Projekt uključivali su teme vezane uz uvod u probacijsku službu, upravljanje slučajevima, nacionalne standarde, vođenje motivacijskih intervjua, prosocijalno ponašanje, ispunjavanje obveza, bilježenje podataka, identificiranje kriminogenih potreba, rad s visokorizičnim počiniteljima, ulogu administratora, upravljanje teškim ljudima, različitost, žrtve te rad s Romima.³⁹

Aktivnost koja traži kontinuirano povećavanje broja probacijskih službenika sukladno povećanju opsega poslova također je ispunjena, no ta aktivnost mora biti konstantna (sukladno promjenama zakonodavstva, tj. povećanju opsega probacijskih poslova).

4.5. Učinkovita organizacijska struktura uz jasne i efikasne kanale međusobnog komuniciranja

Četvrti preduvjet predviđen Akcijskim planom bila je “učinkovita organizacijska struktura uz jasne i efikasne kanale međusobnog komuniciranja”. Taj je preduvjet ostvaren osnivanjem Službe za koordinaciju i razvoj probacijskog sustava i četiri odjela (Odjel za probacijske poslove, Odjel za probacijske poslove tijekom i nakon izvršavanja kazne zatvora i uvjetnog otpusta, Odjel za pravnu podršku probacijskom sustavu i Odjel za strateško planiranje, razvoj i analitiku), koji su u redovitom dnevnom kontaktu s lokalnim probacijskim

---

³⁹ Osim što su kroz Projekt provedene edukacije za sve probacijske službenike, izvršen je i „trening trenera“, čime se osiguralo da ista znanja mogu biti prenesena i na buduće generacije probacijskih službenika.

uredima. Redovito se održavaju sastanci lokalnih ureda i Sektora, a za komunikaciju se koriste sva dostupna sredstva komunikacije.

Na ovaj preduvjet razvoja vezan je provedbeni prioritet „stručno i kvalitetno obavljanje poslova uz kontinuirano unaprjeđivanje postojećih i razvoj novih usluga“.

Od formiranja Probacijske službe svim izmjenama i dopunama Kaznenog zakona predviđeni su novi poslovi za probacijske službenike te je probacija postala neizostavni dio kaznenog sustava u svim fazama kaznenog postupka.

Procjena kriminogenih rizika i tretmanskih potreba počinitelja, uz korištenje novog instrumenta standardne procjene, prva je predviđena aktivnost koja je ispunjena. Izrađen je instrument za procjenu tijekom provedbe IPA 2008 Projekta. Sam instrument početno je predstavljao hrvatsku inačicu OASYS⁴⁰ instrumenta, koji se koristi u Velikoj Britaniji. Instrument je za potrebe Hrvatske dorađen i prilagođen, međutim nakon određenog vremena upotrebe pokazala se potreba za dodatnim poboljšanjem. Iz tog razloga formirana je radna skupina sastavljena od probacijskih službenika koji su najkvalitetnije ispunjavali navedeni instrument i službenika Središnjeg ureda te je instrument za procjenu kroz devet mjeseci rada radne skupine dodatno prilagođen.⁴¹

Pojedinačni program postupanja danas predstavlja osnovni probacijski dokument kojim se definira rad s pojedincem uključenim u probaciju. Svaki program postupanja je individualan i odnosi se na konkretne potrebe pojedinog osuđenika.

Nadalje su pod željenim aktivnostima u Akcijskom planu bili popisani probacijski poslovi za koje se očekivalo da će ih probacija izvršavati. Nadzor izvršavanja obveza prema rješenju državnog odvjetnika kada odlučuje o kaznenom progonu prema načelu svrhovitosti u porastu je; postupci izvršavanja uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom i rad za opće dobro predstavljaju osnovnu srž rada probacijske službe, pri čemu je rad za opće dobro najzastupljeniji probacijski posao; izrada izvješća zatvoru, odnosno kaznionici, probacijski je posao u konstantnom porastu. Nažalost, izrada izvješća o počinitelju za državno odvjetništvo, sud i suca izvršenja od probacije se i dalje ne traže često. U praksi do sada nije bilo primjera nadzora izvršavanja mjere opreza obveze redovitog javljanja određenoj osobi ili tijelu. Nadzor provođenja mjera utvrđenih rješenjem o određivanju istražnog zatvora u domu zakonskim je izmjenama prešao u nadležnost policije, a probacija je do donošenja novog Zakona o probaciji, odnosno do trenutka kada to više nije imala u svojoj nadležnosti, izvršavala određene poslove vezane uz žrtvu kaznenog djela.⁴²

---

⁴⁰ Offender Assessment System.

⁴¹ Trenutačno je u tijeku prikupljanje dovoljnog broja primjeraka instrumenta kako bi se mogla izvršiti validacija instrumenta.

⁴² Tijekom 2012. godine drugi je najzastupljeniji posao probacijskih službenika bilo obaveštavanje žrtve.

Aktivnost vezana uz provođenje inspeksijskog nadzora nad izvršavanjem zakona i drugih propisa te primjenom smjernica i standarda u prvoj se fazi ispunjavala kroz redovite izlaske Središnjeg ureda u inspeksijski nadzor probacijskih ureda. Nakon uvođenja Probacijskog informacijskog sustava inspeksijski poslovi postali su obuhvatniji i jednostavniji za izvršenje. Naime, sada djelatnici Središnjeg ureda redovito vrše kontrolu predmeta bez napuštanja radnog mjesta te se svakodnevno lokalnim uredima šalju izvješća o eventualnoj potrebi interveniranja u pojedine predmete.

Dvije predviđene aktivnosti vezale su se uz analizu mogućnosti uvođenja elektroničkog nadzora i osmišljavanje pilotnih projekta elektroničkog nadzora. Te aktivnosti nisu ispunjene u zadanom vremenskom roku u cijelosti. Naime u razdoblju trajanja Akcijskog plana prikupljeni su brojni podaci o elektroničkom nadzoru,⁴³ no samo provođenje pilotnog projekta u Hrvatskoj, dio kojega će biti i analiza isplativosti trajnog uvođenja elektroničkog nadzora, osigurano je tek kroz sredstva novog projekta u sklopu *Transiton Facilityja* i očekuje se provođenje tijekom 2016. godine.

Iako međuresorni pilotni projekt praćenja visokorizičnih počinitelja teških kaznenih djela nije proveden, ipak se može reći da je aktivnost djelomično ostvarena. Naime svaki predmet u radu pojedinog probacijskog ureda u kojem je nadzirana osoba visokorizični počinitelj posebno se prati od strane Središnjeg ureda, vodi se posebna evidencija svih takvih aktivnih predmeta, a na lokalnoj se razini nadležni uredi povezuju sa svim ključnim dionicima kako bi se postigla maksimalna sigurnost zajednice.⁴⁴

Jednako tako, vezano uz nacionalni katalog tretmanskih programa, Probacijska služba raspolaže informacijama o svim dostupnim programima u koje se mogu uključiti osuđenici, a provođenjem projekta u sklopu *Transition Facilityja* planira se obuka samih probacijskih službenika za provođenje određenih tretmanskih programa.

4.6. Razvijene strategije učinkovite interakcije s društvenom zajednicom uz izgrađeni identitet probacije kao društveno odgovorne i kompetentne

Peti preduvjet za razvoj probacije naveden u Akcijskom planu, “razvijene strategije učinkovite interakcije s društvenom zajednicom uz izgrađeni identitet probacije kao društveno odgovorne i kompetentne”, ostvaren je kroz aktivnosti probacijske službe. To su primjerice medijske kampanje, otvoreni dani

---

⁴³ Predstavnici probacije sudjelovali su na međunarodnim konferencijama i radionicama vezanima uz elektronički nadzor.

⁴⁴ Najčešće se u ovim slučajevima probacija povezuje s policijom i s centrom za socijalnu skrb.

probacijskih ureda te redovito uključivanje probacije u sve relevantne aktivnosti lokalnih zajednica.

Za ovaj preduvjet razvoja vezan je provedbeni prioritet „strateško razvijanje suradnje s državnim institucijama i društvenom zajednicom“.

Probacijska služba ima cilj i svrhu štititi zajednicu od počinitelja kaznenog djela. U tome može biti uspješna samo i jedino ako je integrirana u zajednicu i dobro poznata. Osim šire zajednice, ključna stvar za uspjeh Probacijske službe svakako je i zadobivanje povjerenja stručne zajednice, u prvom redu sudaca i državnih odvjetnika. Sukladno predviđenoj aktivnosti, Probacijska je služba definirala sve subjekte s kojima je bitno uspostaviti komunikaciju te je sa svim prepoznatim subjektima komunikacija i ostvarena. Tako valja istaknuti održavanje radionica i redovite kontakte s Vrhovnim sudom, županijskim i općinskim sudovima, državnim odvjetništvima, policijom, centrima za socijalnu skrb, Vladinim Uredom za suzbijanje zlouporabe droga, zavodima za javno zdravstvo i kliničkim bolničkim centrima, zavodima za zapošljavanje i svim drugim institucijama s kojima se dolazi u kontakt prilikom vršenja nadzora nad osobama uključenima u probaciju. Sukladno predviđenim aktivnostima, Probacijska je služba izradila strategiju komunikacije, definirala komunikacijske kanale te redovito vrši analizu povratnih informacija. Kroz Projekt IPA 2008 izrađeni su informativni materijali o probaciji te su distribuirani svim ključnim suradnicima. Jednako tako organizirani su okrugli stolovi i drugi skupovi s ciljem informiranja suradnika o radu probacije te su održane edukacije za suce županijskih i općinskih sudova u više navrata, a predstavnici probacije redovito se uključuju i u sva relevantna stručna okupljanja te su autori znanstvenih i stručnih radova iz područja probacije. Probacijski službenici redovito su polaznici, ali i izlagatelji na kongresima i konferencijama kako u RH tako i u inozemstvu, što također predstavlja jednu od predviđenih aktivnosti. Glede razvoja lokalnih partnerstava s ostalim državnim organizacijama i nevladinim udrugama, valja istaći da je probacija stvorila širok krug dionika s kojima surađuje na lokalnoj razini. Posebno široka mreža stvorena je vezano uz izvršavanje rada za opće dobro. Naime, probacija je u ovom periodu sklopila ugovore o suradnji s više od 900 pravnih osoba u kojima se danas može izvršavati rad za opće dobro. Kao još jedan korak dalje u razvijanju suradnje s državnim institucijama svakako treba istaknuti i sklapanje Protokola o suradnji Ministarstva pravosuđa, Sektora za probaciju i Ministarstva unutarnjih poslova, Ravnateljstva policije u izvršavanju probacijskih poslova, koji je na snazi od 1. rujna 2013. godine.

4.7. Definirani okvirni program kontinuiranog stručnog i organizacijskog jačanja probacije

“Definirani okvirni program kontinuiranog stručnog i organizacijskog jačanja probacije” bio je posljednji preduvjet za razvoj probacije predviđen Akcijskim planom, a ispunjen je kroz dodatna 22 radna mjesta u Probacijskoj službi kod posljednjih izmjena unutarnje organizacije Ministarstva pravosuđa te kroz planove za daljnje kontinuirano jačanje probacijskih kapaciteta. Tome treba pridodati i uključivanje mladih kadrova u rad probacijskih ureda kroz stručno osposobljavanje bez zasnivanja radnog odnosa te kroz angažiranje djelatnika radi povećanog opsega poslova u pojedinim probacijskim uredima.

Na ovaj preduvjet razvoja vezan je provedbeni prioritet „osiguranje objektivnih uvjeta za trajno profesionalno i organizirano unapređivanje probacijske službe“.

Unutar ovog provedbenog prioriteta bilo je Akcijskim planom zadano devet aktivnosti. Prva se odnosila na sudjelovanje na međunarodnim konferencijama kako bi se sudionici upoznali s najnovijim standardima i modelima obavljanja probacijskih poslova te kako bi se hrvatska probacijska služba predstavila međunarodnoj stručnoj zajednici. Naime Hrvatska je postala aktivna članica europskog udruženja probacijskih službi - CEP-a.⁴⁵ Probacijski službenici uključeni su u sve međunarodne projekte, multilateralne sastanke, radionice i konferencije. Jednako tako, kvalitetu Probacijske službe u Hrvatskoj prepoznalo je i Vijeće Europe, koje ne samo da redovito uključuje Hrvatsku u svoje aktivnosti nego je prepoznalo hrvatski model kao reprezentativan za građenje probacijske službe. Upravo su zato predstavnici Sektora za probaciju angažirani kao stručnjaci Vijeća Europe kada se organiziraju radionice vezane uz izgradnju probacijskog sustava te su također hrvatski probacijski službenici uključeni kao konzultanti i u nekoliko međunarodnih projekata u državama u kojima se probacija tek formira. Ovakve aktivnosti djelatnika pridonijele su međunarodnoj prepoznatljivosti hrvatske probacije i rezultirale su brojnim studijskim posjetima stranih izaslanstava probacijskoj službi RH.⁴⁶ Također Pravosudna akademija u program posjeta europskih pravosudnih dužnosnika redovito uključuje i posjet probacijskoj službi. Upravo zahvaljujući dobrim kontaktima s drugim probacijskim službama u Europi tijekom 2014. godine je organiziran projekt „Povećanje sigurnosti u radu probacijskih službenika“, u kojem su sudjelovali probacijski službenici Rumunjske, Moldavije i Hrvatske.⁴⁷

---

⁴⁵ CEP - Confederation of European Probation.

⁴⁶ Studijski je posjet organiziran za predstavnike Bosne i Hercegovine, Armenije, Nizozemske, CEP-a, Kosova, a probacijski je sustav na poseban zahtjev prezentiran brojnim izaslanstvima koja su posjetila Ministarstvo pravosuđa, kao što su npr. Japan, Njemačka, Slovenija.

⁴⁷ Projekt je održan u Bukureštu, Rumunjska.

Iako se u probacijskim uredima još uvijek ne koristi pomoć volontera, pripremljen je pilotni projekt „Volonteri i probacija“, kroz koji će se započeti s praksom primanja volontera u probacijske urede. Za trajanja pilotnog projekta u urede će se uključiti studenti s fakulteta koji su programom usmjereni na probaciju,⁴⁸ a nakon toga će se predvidjeti uključivanje svih zainteresiranih volontera.

Glede strateških ciljeva Probacijske službe, pripremljena je i nova Strategija pod nazivom „Težnja ka izvrsnosti“, godišnje se redovito analiziraju troškovi probacijske službe te se redovito podmiruju sve planirane aktivnosti iz dodijeljenih proračunskih sredstava, a također se i redovito prijavljuje na različite projekte kako bi se stvorile dodatne pretpostavke za daljnji razvoj Probacijske službe.

5. PRIKAZ PROVEDENOG ISTRAŽIVANJA⁴⁹

5.1. Metodološki okvir

5.1.1. Cilj i svrha istraživanja

Za potrebe ovog rada osmišljeno je i provedeno *online*-istraživanje s ciljem utvrđivanja percepcije probacijske službe u Hrvatskoj, frekventnosti stručne komunikacije različitih dionika probacijskog sustava, zadovoljstva međusobnom suradnjom i prostora za unapređenje kvalitete rada probacijske službe. Svrha je istraživanja dobivanje podataka koji mogu poslužiti u izradi smjernica i programiranju aktivnosti u pravcu poboljšanja rada hrvatske probacijske službe i stručne suradnje probacijske službe s ostalim dionicima kaznenog pravosuđa.

5.1.2. Istraživačka pitanja

U svrhu postizanja cilja istraživanja postavljena su sljedeća istraživačka pitanja:

1. Kakva je percepcija uspješnosti hrvatske probacije u obavljanju određenih ciljeva?
2. Postoje li razlike u percepciji uspješnosti između probacijskih službenika i ostalih sudionika?

---

⁴⁸ Svake godine sve je veći broj studenata koji svoju praksu odrađuju u probacijskim uredima.

⁴⁹ Nositelji su istraživanja Hrvatsko udruženje za kazneno pravo i praksu, Odsjek za kriminologiju Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Služba za probaciju Uprave za kazneno pravo i probaciju Ministarstva pravosuđa RH.

3. Koliko državnih odvjetnika i sudaca ima suradnju s probacijskom službom?
4. Postoji li razlika u frekventnosti suradnje između državnih odvjetnika i sudaca?
5. Kakvo je zadovoljstvo državnih odvjetnika i sudaca dosadašnjom suradnjom s probacijskom službom?
6. Postoje li razlike u zadovoljstvu suradnjom s probacijskom službom između državnih odvjetnika i sudaca?
7. Kakvo je zadovoljstvo probacijskih službenika suradnjom s državnim odvjetnicima i sucima?
8. Koliko su državni odvjetnici i suci educirani o radu probacijske službe?
9. Postoji li kod državnih odvjetnika i sudaca potreba za edukacijom o radu probacijske službe?
10. Predstavljaju li državnim odvjetnicima i sucima izvješća probacijske službe pomoć u njihovu radu?
11. Dostavljaju li državni odvjetnici i suci žurno vlastite odluke probacijskoj službi u slučaju neprihvatljivog ponašanja počinitelja tijekom izvršavanja obveze/mjere/sankcije?
12. Dostavljaju li državni odvjetnici i suci pravovremeno povratnu informaciju o postupanju s predmetom probacijskoj službi?
13. Koji su najčešći načini komuniciranja državnih odvjetnika i sudaca s probacijskom službom?
14. Imaju li državni odvjetnici i suci primjedbe na rad probacijske službe?
15. Imaju li državni odvjetnici preporuke za poboljšanje rada probacijske službe?

5.1.3. Uzorak ispitanika

Sudionici su elektroničkom poštom pozvani na sudjelovanje u istraživanju: zamjenici državnih odvjetnika (kaznenih odjela) od Državnog odvjetništva Republike Hrvatske (22. rujna 2015.), suci kaznenih odjela i suci izvršenja od Kaznenog odjela Vrhovnog suda Republike Hrvatske (22. rujna 2015.) i probacijski službenici od Središnjeg ureda Sektora za probaciju, Uprave za probaciju i kazneno pravo Ministarstva pravosuđa Republike Hrvatske (21. rujna 2015.). Do 13. listopada *online*-anketu u potpunosti je popunilo i poslalo 99 sudionika, i to 55 zamjenika državnih odvjetnika, 13 sudaca, 2 suca izvršenja i 29 probacijskih službenika. Uzorak sudionika čini 70 (70,7 %) žena i 29 (29,3 %) muškaraca, prosječne dobi od 42 godine (raspona od 26 do 65 godina), prosječne ukupne duljine radnog staža od 16,39 godina (raspon od 1 do 41 godine) te prosječne duljine staža na trenutačnom radnom mjestu od 10,01 godina (raspona od 0 do 41 godine). U istraživanju je sudjelovalo najviše ispi-

tanika iz Zagrebačke županije (i Grada Zagreba) – 28,3 %, a po sudjelovanju slijede oni iz Osječko-baranjske županije (12,1 %), Splitsko-dalmatinske (9,1 %), Primorsko-goranske i Sisačko moslavačke (7,1 %), Istarske (6,1 %), Karlovačke i Varaždinske (5,1 %), Dubrovačko-neretvanske, Požeško-slavonske i Vukovarsko-srijemske (4,0 %), Međimurske (3,0 %), Bjelovarsko-bilogorske i Koprivničko-križevačke (2,0 %) te Zadarske (1,0 %).

5.1.4. Instrument

Za potrebe istraživanja je kreiran upitnik (Kovčo Vukadin, Maloić) od nekoliko skupina pitanja, od kojih su neka postavljena svim sudionicima istraživanja, a određena samo pojedinim poduzorcima. Skupine pitanja za koje se rezultati prikazuju u ovom radu prikazane su u Tablici 3.⁵⁰

Tablica 3.

Skupine varijabla prema poduzorcima sudionika istraživanja

	državni odvjetnici	suci	suci izvršenja	probacijski službenici
uspješnost hrvatske probacijske službe u obavljanju određenih ciljeva	✓	✓	✓	✓
dosadašnja suradnja s probacijskom službom	✓	✓	✓	
zadovoljstvo dosadašnjom suradnjom	✓	✓	✓	
zadovoljstvo suradnjom s dionicima probacijske službe				✓
edukacija o radu probacijske službe u RH	✓	✓	✓	
pomoć od izvješća probacijske službe	✓	✓	✓	
dostavljanje odluka probacijskoj službi	✓	✓	✓	
dostavljanje povratne informacije probacijskoj službi	✓	✓	✓	
način komuniciranja s probacijskom službom	✓	✓	✓	
primjedbe na rad probacijske službe	✓	✓	✓	✓
preporuke za poboljšanje rada probacijske službe	✓	✓	✓	✓

⁵⁰ U radu se ne prikazuju rezultati frekventnosti i zadovoljstva suradnjom po pojedinim probacijskim poslovima iz razloga malog broja sudionika po pojedinim poduzorcima.

Osim navedenih, postavljena su i uobičajena sociodemografska pitanja – spol, dob, ukupna duljina radnog staža, duljina staža na trenutačnoj vrsti poslova, županija zaposlenja.

5.1.5. Način provođenja istraživanja i obrade podataka

Istraživanje je provedeno tijekom rujna i listopada 2015. u *online*-formatu. Etičko povjerenstvo Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu dalo je pozitivno mišljenje o usklađenosti nacrtu istraživanja s Etičkim kodeksom Sveučilišta u Zagrebu. Sudjelovanje u istraživanju bilo je dobrovoljno i anonimno, sudionici su u bilo kojem trenutku mogli odustati od sudjelovanja. Sudionicima je dana informacija o cilju istraživanja i načinu dobivanja povratne informacije.

Podaci su obrađeni u statističkom programu SPSS (Verzija 22). Za potrebe dobivanja odgovora na postavljena istraživačka pitanja korištena je deskriptivna statistika, hi-kvadrat test te t-test za nezavisne uzorke.

5.2. Rezultati

Uspješnost hrvatske probacijske službe u obavljanju određenih ciljeva

Sudionicima istraživanja (svima) postavljeno je pitanje o njihovoj percepciji uspješnosti hrvatske probacijske službe u obavljanju određenih zadataka, odnosno postizanju određenih ciljeva koji su predstavljeni (Izvješće o radu probacijske službe 2015.) kao najvažniji zadaci probacijske službe. Uspješnost hrvatske probacijske službe sudionici su ocjenjivali na ljestvici od 1 do 5, pri čemu 1 znači izrazito neuspješna, a 5 izrazito uspješna. Iz podataka o srednjim vrijednostima na svakom pojedinom cilju vidi se kako se rad hrvatske probacijske službe po svim pitanjima kreće oko srednje vrijednosti, tj. neutralne pozicije (3), s tendencijom pomaka prema pozitivnijoj strani ljestvice. Najvišom prosječnom vrijednošću ocijenjena su pitanja poduzimanja aktivnosti koje će pridonijeti socijalnoj integraciji zatvorenika, odnosno osuđenika u zajednicu ($M=3,41$) te omogućavanja informiranog, kvalitetnog i učinkovitog donošenja odluka vezanih uz počinitelje kaznenih djela ($M=3,40$), dok je najnižom srednjom vrijednošću ocijenjeno pitanje zaštite zajednice vezano uz rizike i neprimjereno ponašanje osobe uključene u probaciju ($M=3,24$).

Tablica 4.

Uspješnost hrvatske probacijske službe u obavljanju određenih ciljeva
 – deskriptivna statistika

Generalno gledano, koliko uspješnom ocjenjujete hrvatsku probacijsku službu u obavljanju sljedećih ciljeva?	% (N=99)						M	SD
	izrazito neuspješna	donekle neuspješna	ni neuspješna ni uspješna	donekle uspješna	izrazito uspješna			
omogućavanje informiranog, kvalitetnog i učinkovitog donošenja odluka vezanih uz počinitelje kaznenih djela	5,1	12,1	33,3	36,4	13,1	3,40	1,029	
preveniranje potencijalnog kriminalnog ponašanja počinitelja kaznenog djela u budućnosti	4,0	9,1	42,4	40,4	4,0	3,31	,853	
utjecaj na okolnosti koje su pridonijele počinjenju kaznenog djela i mogle bi pridonijeti kriminalnom povratu	3,0	11,1	45,5	33,3	7,1	3,30	,874	
poduzimanje aktivnosti koje će pridonijeti socijalnoj integraciji zatvorenika, odnosno osuđenika u zajednicu	2,0	15,2	33,3	38,4	11,1	3,41	,948	
zaštita zajednice vezano uz rizike i neprimjereno ponašanje osobe uključene u probaciju	6,1	13,1	37,4	37,4	6,1	3,24	,970	

M= aritmetička sredina, SD= standardna devijacija

Osim ukupne ocjene uspješnosti hrvatske probacijske službe, zanimalo nas je postojanje razlika u tim ocjenama s obzirom na ulogu, tj. radno mjesto sudionika. S obzirom na relativno mali uzorak, analiza je napravljena da način da se utvrđuje postojanje razlika u ocjeni probacijskih službenika (PS) i ostalih sudionika. Logično je pretpostaviti bolju ocjenu uspješnosti hrvatske probacijske službe od strane samih probacijskih službenika. Rezultati t-testa za nezavisne uzorke pokazuju kako postoji statistički značajna razlika u ocjenama učinkovitosti hrvatske probacijske službe između probacijskih službenika i ostalih sudionika u dvije od ukupno pet analiziranih aktivnosti – „preveniranje potencijalnog kriminalnog ponašanja počinitelja kaznenog djela u budućnosti“ i „poduzimanje

aktivnosti koje će pridonijeti socijalnoj integraciji zatvorenika, odnosno osuđenika u zajednicu“, i to na način da probacijski službenici u ovim aktivnostima ocjenjuju hrvatsku probacijsku službu uspješnijom od ostalih sudionika. Može se primijetiti kako probacijski službenici bolje ocjenjuju one aktivnosti koje su konkretnije i koje, može se reći, ovise samo o probacijskim službenicima.

Nacionalna probacijska služba Engleske i Walesa (The National Probation Service, 2003) u suradnji s Institutom za socijalna istraživanja (MORI) provela je najopsežnije istraživanje sudske percepcije probacijske službe u Engleskoj i Walesu. U istraživanju je sudjelovalo gotovo 600 sudaca, koji su izrazili svoje mišljenje o opcijama sankcioniranja, radu probacijske službe i komunikacijskom procesu. U smislu ocjene probacijske službe, 81 % sudaca smatra kako je probacijska služba učinkovita u provedbi sankcija u zajednici, 79 % smatra kako je učinkovita u radu s počiniteljima čije je kazneno djelo povezano s drogama, 76 % ocjenjuje da je učinkovita u rehabilitaciji počinitelja, 65 % da je učinkovita u smanjenju recidiva, 58 % smatra da je učinkovita u kažnjavanju počinitelja, 41 % smatra da je učinkovita u zaštiti društva, a 19 % da je učinkovita u informiranju žrtava kaznenih djela. I u ovim se rezultatima primjećuje bolja ocjena učinkovitosti probacijske službe u konkretnijim poslovima nego u onim aktivnostima koje možemo shvatiti kao ukupne ciljeve kaznenog pravosuđa.

Tablica 5.

Uspješnost hrvatske probacijske službe u obavljanju određenih ciljeva
– razlike prema vrsti posla sudionika

	Ostali (N=70)		PS (N=29)		t-test
	M	SD	M	SD	
omogućavanje informiranog, kvalitetnog i učinkovitog donošenja odluka vezanih uz počinitelje kaznenih djela	3,36	1,022	3,52	1,056	-,702 p>,05
preveniranje potencijalnog kriminalnog ponašanja počinitelja kaznenog djela u budućnosti	3,20	,894	3,59	,682	-2,085 p<,05
utjecaj na okolnosti koje su pridonijele počinjenju kaznenog djela i mogle bi pridonijeti kriminalnom povratu	3,27	,931	3,38	,728	-,557 p>,05
poduzimanje aktivnosti koje će pridonijeti socijalnoj integraciji zatvorenika, odnosno osuđenika u zajednicu	3,27	,962	3,76	,830	-2,383 p<,03
zaštita zajednice vezano uz rizike i neprimjereno ponašanje osobe uključene u probaciju	3,17	,963	3,41	,983	-1,133 p>,05

Dosadašnja suradnja s probacijskom službom

Svima osim probacijskim službenicima postavljeno je pitanje o dosadašnjoj suradnji s probacijskom službom. Od ukupno 70 sudaca i zamjenika državnih odvjetnika, njih 42,8 % surađivalo je s probacijskom službom, suci znatno češće od zamjenika državnih odvjetnika iz analiziranog uzorka ($\chi^2 = 14,962$; $p < 0,00$).

Zadovoljstvo dosadašnjom suradnjom

Suci i državni odvjetnici koji su surađivali s probacijskom službom (N=30) ocjenjivali su zadovoljstvo dosadašnjom suradnjom. Tako nijedan sudac i državni odvjetnik nije iskazao iznimno nezadovoljstvo, 3,3 % nezadovoljno je, 26,7 % nije ni nezadovoljno ni zadovoljno, 50 % zadovoljno je, a 20 % iznimno zadovoljno, što je pozitivna povratna informacija probacijskoj službi.

Rezultat t-testa pokazuje nepostojanje statistički značajnih razlika u zadovoljstvu suradnjom s probacijskom službom između sudaca i državnih odvjetnika ($t = -,343$; $p > ,05$)

Osim sudaca i državnih odvjetnika, i probacijski su službenici ocjenjivali zadovoljstvo suradnjom s ostalim dionicima kaznenog pravosuđa. Ovdje se navode rezultati ocjene suradnje s državnim odvjetništvom, sucima i sucima izvršenja. Iz Tablice 6 razvidno je da probacijski službenici iskazuju najveće zadovoljstvo suradnjom sa sucima izvršenja (62,1 %), zatim sa zamjenicima državnih odvjetnika (41,4 %), a najmanje zadovoljstvo suradnjom sa sucima (31,0 %).

Tablica 6.

Zadovoljstvo probacijskih službenika suradnjom s državnim odvjetništvom i sucima – deskriptivna statistika

	% (N=29)						M	SD
	nije surađivao/la	potpuno nezadovoljan/na	uglavnom nezadovoljan/na	ni nezadovoljan/na ni zadovoljan/na	uglavnom zadovoljan/na	potpuno zadovoljan/na		
državno odvjetništvo	17,2	3,4	10,3	27,6	34,5	6,9	2,79	1,567
suci		3,4	6,9	58,6	24,1	6,9	3,24	,830
suci izvršenja		3,4	3,4	31,0	48,3	13,8	3,66	,897

Edukacija o radu probacijske službe u RH

Zamjenici državnih odvjetnika i suci pitani su o pohađanju seminara/radionice na kojoj su upoznati s radom probacijske službe. Od ukupno njih 70, čak 78,6 % nikada nije pohađalo takav seminar/radionicu, 15,7 % pohađalo je seminar/radionicu jednom, a 5,7 % dva ili više puta. Rezultat t-testa ne pokazuje postojanje statistički značajnih razlika između zamjenika državnih odvjetnika i sudaca u odnosu na pohađanje seminara/radionice ($t = -1,109, p < ,05$).

Čak 84,3 % zamjenika državnih odvjetnika i sudaca iskazalo je želju za sudjelovanjem na seminaru/radionici na kojoj bi detaljnije bili upoznati s radom probacijske službe. Ovo je podatak koji zasigurno treba poslužiti probacijskoj službi kao dokaz potrebe organiziranja takvih oblika edukacije. Hi-kvadrat testom nije utvrđeno postojanje statistički značajnih razlika u iskazanoj želji za sudjelovanjem na takvu seminaru/radionici ($\chi^2 = 1,180; p > 0,05$).

Pomoć od izvješća probacijske službe

Zamjenicima državnih odvjetnika i sucima koji su surađivali s probacijskom službom (N=30) postavljeno je pitanje koliko im izvješća probacijske službe predstavljaju stvarnu pomoć u donošenju odluka. Nešto manje od polovice sudionika (46,7 %) smatra kako im izvješća predstavljaju pomoć, 23,3 % smatra kako im izvješća ne predstavljaju pomoć, 10 % je neodlučnih, a 20 % nema iskustvo s izvješćima od probacijske službe. Sudionicima je omogućeno da napišu komentar u odnosu na prethodno pitanje. Komentari su bili sljedeći:

- Izvješća probacijske službe pomažu kod donošenja odluke o neizvršenom radu za opće dobro, djelomično ili u cijelosti, jer su izvješća detaljna, te kod zamjene rada za opće dobro zatvorom. Za sada nema drugih slučajeva u kojima bi izvješća pomogla u donošenju odluka.
- Ne dobivam ih na uvid.

Dostavljanje odluka probacijskoj službi

Od sudionika je također zatraženo da se izjasne o žurnosti dostave vlastitih odluka probacijskoj službi u slučaju neprihvatljivog ponašanja počinitelja tijekom izvršavanja obveze/mjere/sankcije. Oko jedne trećine sudionika slaže se s navedenom tvrdnjom (33,4 %), jedna trećina sudionika nema takvo iskustvo (33,3 %), a 16,9 % ne slaže se s tom tvrdnjom. I kod ovog pitanja sudionicima je ostavljena mogućnost komentara. Komentari su sljedeći:

- Povodom izvješća probacijskog ureda o djelomično izvršenom radu za opće dobro provode se izvidi i saziva sjednica izvanraspravnog vijeća,

na koju često ne dolazi osuđenik niti mu se može izvršiti uredna dostava, što znatno odugovlači postupak, pa se odluka suda ne može dostaviti u najkraćem mogućem roku probacijskom uredu.

- Probacijska služba obavještava sud.

Dostavljanje povratne informacije probacijskoj službi

Nešto manje od dvije trećine sudionika (60 %) slaže se s tvrdnjom da probacijskoj službi pravovremeno dostavlja povratnu informaciju o postupanju s predmetom, 10 % ne slaže se s tom tvrdnjom, dok je 6,7 % neodlučnih.

Način komuniciranja s probacijskom službom

Sudionicima je postavljeno pitanje načina komuniciranja s probacijskom službom. Sudionici najrjeđe komuniciraju s probacijskom službom elektroničkom poštom i faksom, a najredovitije se u komunikaciji služe službenom poštom.

Tablica 7.

Način komuniciranja s probacijskom službom – deskriptivna statistika

	% (N=30)		
	nikada	ponekad	redovito
telefonom	30,0	63,3	6,7
službenom poštom	20,0	36,7	43,3
elektroničkom poštom	63,3	36,7	
faksom	53,3	43,3	3,3

Primjedbe na rad probacijske službe

Zamjenici državnih odvjetnika i suci pitani su o postojanju eventualnih primjedaba na rad probacijske službe. Svega 6,7 % sudionika ima primjedbe na rad probacijske službe, u smislu konkretne primjedbe navodi se: „Veći angažman kod integracije osuđenika po izlasku iz zatvora u zajednicu.“

Preporuke za poboljšanje rada probacijske službe

Osim primjedaba, sudionici su zamoljeni da daju i eventualne preporuke za poboljšanje rada probacijske službe. Više od jedne petine sudionika (26,7 %) imalo je sljedeće preporuke:

- 1) povećanje neprimjereno niskih plaća, naročito voditelja ureda, 2) kadrovska ekipiranje, odnosno povećanje broja službenika, 3) poboljšanje uvjeta rada
- intenzivnija suradnja sa sudom, pogotovo s prvostupanjskim sucima, a vezano uz izvješća za određivanja mjera opreza te za izbor vrste i mjere kazne
- kako je ranije navedeno, probacijska bi služba za svakog okrivljenika trebala izrađivati i dostavljati izvješće o osobnim i obiteljskim prilikama okrivljenika, koji bi služio kao “vodič” pri odluci o kazni
- neposredniji kontakt s DO-om
- obveza redovnih izvješća kod izvršenja ROD-a
- s obzirom na to da su izmjenom KZ-a proširene obveze probacijske službe (nadzor izvršenja sigurnosnih mjera i posebnih obveza i dr.), potrebno je dodatno zaposliti više djelatnika, osigurati opremu, uključujući i onu za terenski rad, organizirati radne susrete praktičara, tj. sudaca, državnih odvjetnika i djelatnika probacijskih služba radi rješavanja problema koji se pojavljuju u praksi (a ima ih), uz koordinaciju sudaca i državnih odvjetnika s viših sudova
- zapošljavanje većeg broja službenika.

Temeljem dobivenih rezultata mogu se dati sljedeći odgovori na postavljena istraživačka pitanja:

1. Generalno gledano, rad probacijske službe u postizanju određenih ciljeva, prema srednjim vrijednostima odgovora, nalazi se na neutralnoj poziciji s pomakom prema pozitivnom dijelu ljestvice. Kao relativno najuspješnija probacijska je služba ocijenjena u poduzimanju aktivnosti koje će pridonijeti socijalnoj integraciji zatvorenika, odnosno osuđenika u zajednicu te omogućavanju informiranog, kvalitetnog i učinkovitog donošenja odluka vezanih uz počinitelje kaznenih djela, dok je kao relativno najneuspješnija ocijenjena u pitanju zaštite zajednice od rizika i neprimjerenog ponašanja osobe uključene u probaciju.
2. Utvrđeno je postojanje statistički značajnih razlika u percepciji uspješnosti probacijske službe između probacijskih službenika i ostalih sudionika u dvije od ukupno pet analiziranih čestica. One govore da probacijski službenici radu probacijske službe u preveniranju potencijalnog kriminalnog ponašanja počinitelja kaznenog djela u budućnosti i poduzimanje aktivnosti koje će pridonijeti socijalnoj integraciji zatvorenika,

- odnosno osuđenika u zajednicu daju višu ocjenu nego državni odvjetnici i suci.
3. Od ukupno 70 zamjenika državnih odvjetnika i sudaca, njih 42,8 % surađivalo je s probacijskom službom.
  4. Suci su češće surađivali s probacijskom službom od zamjenika državnih odvjetnika.
  5. 70 % zamjenika državnih odvjetnika i sudaca koji su imali suradnju s probacijskom službom (N=30) zadovoljno je tom suradnjom.
  6. Nije utvrđeno postojanje statistički značajne razlike u zadovoljstvu suradnjom s probacijskom službom između zamjenika državnih odvjetnika i sudaca.
  7. Probacijski službenici relativno su najzadovoljniji suradnjom sa sucima izvršenja (62,1 %), zatim s državnim odvjetnicima (41,4 %), a relativno najnezadovoljniji suradnjom sa sucima (31,0 %).
  8. Čak 78,6 % zamjenika državnih odvjetnika i sudaca nikada nije pohađalo seminar/radionicu na kojoj bi bili upoznati s radom probacijske službe.
  9. Većina zamjenika državnih odvjetnika i sudaca (84,3 %) iskazala je želju za sudjelovanjem na seminaru/radionici na kojoj bi bili detaljnije upoznati s radom probacijske službe.
  10. Nešto manje od polovice zamjenika državnih odvjetnika i sudaca koji su surađivali s probacijskom službom (46,7 %) smatra kako im izvješća probacijske službe predstavljaju stvarnu pomoć u njihovu radu (20 % sudionika nema takvih iskustava).
  11. 33,4 % sudionika izjavljuje kako žurno dostavljaju vlastite odluke probacijskoj službi u slučaju neprihvatljivog ponašanja počinitelja tijekom izvršavanja obveze/mjere/sankcije, a 33,3 % sudionika nema takvo iskustvo.
  12. Nešto manje od dvije trećine sudionika (60 %) izjavljuje kako probacijskoj službi pravovremeno dostavlja povratnu informaciju o postupanju s predmetom.
  13. Zamjenici državnih odvjetnika i suci najčešće komuniciraju s probacijskom službom službenom poštom.
  14. 6,7 % sudionika ima primjedbe na rad probacijske službe.
  15. Više od petine sudionika (26,7 %) imalo je neke preporuke za poboljšanje rada probacijske službe.

Zaključno bi se, nakon prezentiranih rezultata, moglo konstatirati kako su istraživanjem dobiveni interesantni rezultati koji mogu poslužiti kao osnova za promišljanje unapređenja međusobne suradnje različitih dionika kaznenopravnog sustava koji bi, u smislu generalno preventivnih ciljeva formalne društvene reakcije na kriminalitet, trebali dijeliti istu viziju. Naravno, iznimno je važno suzdržati se od generaliziranja dobivenih rezultata iz razloga malog uzorka,

posebno u smislu poduzoraka (u istraživanju je sudjelovalo 43,3 % od ukupnog broja probacijskih službenika te 14,3 % od ukupnog broja zamjenika državnih odvjetnika općinske i županijske razine). Bilo bi iznimno vrijedno nastaviti istraživanje, uz dodatno motiviranje onih stručnjaka koji nisu sudjelovali u istraživanju da to učine, a u svakom bi slučaju valjalo provesti nekoliko fokus-grupa s probacijskim službenicima i ostalim stručnjacima kako bi se dobila potpunija informacija o percepciji kvalitete postojeće suradnje i mogućim načinima poboljšanja te suradnje.

6. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Svrha ovog rada bila je evaluacija postignuća i promišljanje perspektiva hrvatskog probacijskog sustava. U svrhu postizanja navedene svrhe, nakon uvodnog definiranja osnovnih pojmova, kratkog prikaza temeljnih međunarodnih standarda i osnovnih statističkih pokazatelja o radu probacijske službe, dan je prikaz temeljnih obilježja probacijskih službi u europskom okruženju, prikaz razvoja probacijske službe u Hrvatskoj, procesna evaluacija Akcijskog plana razvoja probacije u Republici Hrvatskoj od 2010. do 2014. godine te prikaz provedenog istraživanja.

Zaključna razmišljanja se mogu strukturirati na sljedeći način:

Probacijske službe iznimno su važne službe kaznenog pravosuđa za izvršenje mjera i sankcija koje se provode u zajednici i mogu značajno pridonijeti učinkovitosti politike suzbijanja kriminaliteta. Iz tog je razloga iznimno važno kontinuirano raditi na što većoj prepoznatljivosti probacijske službe kao važnog dionika sigurnosti građana (kako od strane sustručnjačkih tijela i organizacija tako i generalnog društva).

Razvoj hrvatske probacijske službe pratile su određene zakonske i organizacijske promjene. Aktualna organizacijska situiranost, zakonska normiranost, kadrovska i materijalna ekipiranost, ciljevi probacijske službe, vrste i standardi obavljanja probacijskih poslova odgovaraju europskim standardima. Hrvatska probacijska služba u europskom je prostoru prepoznata kao visoko kvalitetna.

Rezultati provedenog istraživanja upućuju na prostor unapređenja suradnje s državnim odvjetništvom i sucima kao važnim partnerima u obavljanju probacijskih poslova.

U svrhu osiguranja daljnjeg razvoja kvalitete probacijske službe nužne su sljedeće aktivnosti:

- kvalitetno prilagođavanje eventualnim zakonskim i/ili organizacijskim promjenama
- kontinuirani rad na poboljšanju kvalitete obavljanja probacijskih poslova (kroz daljnji rad na kreiranju i unapređenju standarda dobre prakse)

- kontinuirano povećanje broja probacijskih službenika, sukladno povećanju broja predmeta u radu Probacijske službe
- kontinuirano dodatno osposobljavanje i usavršavanje probacijskih službenika u području metodike obavljanja probacijskih poslova utemeljene na aktualnim znanstvenim spoznajama učinkovitih intervencija
- validacija instrumenta procjene rizika počinitelja
- evaluacija učinkovitosti mjera/sankcija koje se provode u zajednici i specifičnih probacijskih intervencija.

LITERATURA

1. Bosker, J., Wittemann, C., Hermanns, J. (2013). Do intervention plans meet criteria for effective practice to reduce recidivism? How probation officers forget about social capital and basic needs. *European Journal of Probation*, 5 (1), 65-85.
2. Bumči, K., Tomašić, T. (2006). Rad za opće dobro i uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom te njihova primjena u praksi. *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, 13 (1), 237-265.
3. Butter, R., Hermanns, J. (2011). Impact of experienced professionalism on professional culture in probation. *European Journal of Probation*, 3 (3), 31-42.
4. Canton, R. (2011). *Probation: working with offenders*. Abingdon: Routledge.
5. Cvitanović, L., Glavić, I. (2011a). Kritički o pojedinim aspektima problematike uvjetne osude i nužnost njezine revitalizacije u hrvatskom kaznenom zakonodavstvu. *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, 18 (1), 83-111.
6. Cvitanović, L., Glavić, I. (2011b). Prvi pogled na uvjetnu osudu u novom hrvatskom kaznenom zakonodavstvu. *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, 18 (2), 755-778.
7. Cvitanović, L., Glavić, I. (2011c). Aktualna pitanja problematike uvjetne osude u hrvatskom kaznenom zakonodavstvu. *Pravni vjesnik*, 27 (3-4), 41-67.
8. Durnescu, I., Schiaucu, V. (2013). Romania. U: Van Kalmthout, A., Durnescu, I. (ur), *Probation in Europe*. Utrecht: CEP, Confederation of European Probation.
9. Fitzgibbon, W. (2011). *Probation and social work on trial (Violent offenders and child abusers)*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
10. Flore, D., Bosly, S., Honhon, A., Maggio, J. (ur.) (2012). *Probation measures and alternative sanctions in the European Union*. Cambridge-Antwerp-Portland: Intersentia.
11. Gelsthorpe, L., Morgan, R. (ur.) (2007). *Handbook of probation*. Cullompton: Willan Publishing.
12. Hall, S., Canton, R. (2014). England and Wales. U: Van Kalmthout, A., Durnescu, I. (ur), *Probation in Europe*. Utrecht: CEP, Confederation of European Probation.
13. Hayes, D. (2013). Reading between the lines. English newspaper representation of community punishment. *European Journal of Probation*, 5 (3), 24-40.
14. Kazneni zakon. *Narodne novine*, 125/11; 144/12.
15. Koceić, V., Šimpraga, D. (2014). Interdisciplinarna suradnja u tretmanu nasilničkog ponašanja u okviru izvršavanja probacijskih mjera i sankcija. *Socijalna psihijatrija*, 41 (3), 197-203.
16. Kokić Puce, Z., Kovčo Vukadin, I. (2006). Izvršavanje alternativnih sankcija u Republici Hrvatskoj. *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, 13 (2), 745-794.
17. Koller Trbović, N. (ur.) (2013). *Izvensudska nagodba u kaznenom postupku prema mladima u sukobu sa zakonom u Republici Hrvatskoj*. Zagreb: UNICEF.

18. Koller-Trbović, N., Cvjetko, B., Koren-Mrazović, M., Žižak, A. (ur.) (2003). *Model izvan-sudske nagodbe u kaznenom postupku prema maloljetnicima i mlađim punoljetnicima*. Ministarstvo rada i socijalne skrbi RH, Državno odvjetništvo RH i Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.
19. Koller-Trbović, N., Gmaz-Luški, V. (2006). Primjena izvan-sudske nagodbe (medijacija) u pretkaznenom postupku prema maloljetnicima i mlađim punoljetnim osobama. *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, 13 (2), 933-956.
20. Koren-Mrazović, M. (2005). Izvansudska nagodba – rješavanje slučajeva maloljetničke delinkvencije izvan sudskog postupka. *Dijete i društvo*, 7 (1), 150-162.
21. Koren-Mrazović, M., Koller-Trbović, N., Žižak, A., Cvjetko, B. (2003). Izvansudska nagodba u Republici Hrvatskoj. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 39 (2), 211-223.
22. Koss, C., Grafl, C. (2013). Austria. U: Van Kalmthout, A., Durnescu, I. (ur), *Probation in Europe*. Utrecht: CEP, Confederation of European Probation.
23. Kovčo Vukadin, I., Maloić, S., Rajić, S. (2012). Policija i probacija – novi partneri u zaštiti zajednice? *Policija i sigurnost*, 21 (4), 800-820.
24. Kovčo Vukadin, I., Rajić, S., Balenović, M. (2009). Uspostava probacijskog sustava – novi izazov za Hrvatsku? *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, 16 (2), 711-751.
25. Kovčo Vukadin, I., Rajić, S., Maloić, S. (2011). Izazovi u izgradnji probacijskog sustava u Republici Hrvatskoj. *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, 18 (2), 717-735.
26. Krstulović Dragičević, A. (2012). *Sustav probacije u suvremenom kaznenom pravosuđu*. Doktorska disertacija. Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu.
27. Kurtović Mišić, A., Krstulović Dragičević, A. (2014). Pravno uređenje i primjena rada za opće dobro nakon reforme materijalnog i izvršnog prava alternativnih sankcija. *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, 64 (5-6), 859-894.
28. Mair, G., Burke, L. (2011). *Redemption, rehabilitation and risk management: a history of probation*. London & New York: Routledge.
29. Maloić, S. (2013a). Suvremeni pristupi kažnjavanju kao determinante kvalitete života u obitelji, susjedstvu i zajednici – nove perspektive suzbijanja kriminala. *Kriminologija i socijalna integracija*, 21 (2), 31-44.
30. Maloić, S. (2013b). Menadžment u organizacijama kaznenopravnih sustava – vrijeme promjena. *Praktični menadžment, stručni časopis za teoriju i praksu menadžmenta*, 4 (2), 50-59.
31. Maloić, S., Mažar, A. (2014). Pristupi i tehnike rada s ovisnicima u probaciji. *Kriminologija i socijalna integracija*, 22 (1), 211-239.
32. Maloić, S., Mažar, A., Jandrić Nišević, A. (2013). Zloupotreba droga – pristupi, paradigme i načini rada u okviru probacije. *Ljetopis socijalnog rada*, 20 (3), 481-508.
33. Maloić, S., Rajić, S. (2012). Potreba i značaj razvoja suradnje probacijskog sustava i sustava socijalne skrbi. *Ljetopis socijalnog rada*, 19 (1), 29-52.
34. Maloić, S., Ricijaš, N. (2014a). Izazovi zadovoljstva poslom probacijskih službenika – što možemo naučiti iz inozemne politike i prakse? *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 50 (1), 54-69.
35. Maloić, S., Ricijaš, N. (2014b). Kompetencije i profesionalni razvoj probacijskih službenika. *Ljetopis socijalnog rada*, 21 (3), 511-540.
36. Maloić, S., Ricijaš, N., Rajić, S. (2012). Povijesni razvoj i modeli ranijeg otpusta zatvorenika: značaj za aktualnu hrvatsku kaznenopravnu praksu. *Kriminologija i socijalna integracija*, 20 (2), 29-46.
37. Maloić, S., Šimpraga, D. (2014). Unaprjeđivanje kvalitete izvršavanja probacijskih poslova. *Praktični menadžment, stručni časopis za teoriju i praksu menadžmenta*, 5 (1), 127-134.
38. Mawby, R.C., Worrall, A. (2013). *Doing probation work: identity in criminal justice occupation*. Abingdon: Routledge.

39. McNeill, F., Beyens, K. (ur.) (2013). *Offender supervision in Europe*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
40. McNeill, F., Raynor, P., Trotter, C. (ur.) (2010). *Offender supervision: new directions in theory, research and practice*. Cullompton: Willan.
41. Milivojević, L., Tomašković, R. (2011). Sustav probacije u Republici Hrvatskoj i alternative kazni zatvora. *Policija i sigurnost*, 20 (1), 47-58.
42. Ministarstvo pravosuđa (2015). *Izješće o radu probacijske službe za 2014. godinu*. Zagreb dostupno na: <http://www.sabor.hr/izvjesce-o-radu-probacijske-službe-za-2014-godinu> <pristup 1. 7. 2015.>.
43. Petö Kujundžić, L., Vukota, Lj. (2009). Čemu nas je podučio prikaz probacijskog sustava u Engleskoj i Walesu? *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, 16 (1), 319-328.
44. Pravilnik o izobrazbi službenika probacije. *Narodne novine*, 78/10.
45. Pravilnik o matici i osobniku osoba uključenih u probaciju. *Narodne novine*, 78/10.
46. Pravilnik o načinu obavljanja probacijskih poslova. *Narodne novine*, 29/13.
47. Pravilnik o načinu obavljanja probacijskih poslova. *Narodne novine*, 78/10.
48. Pravilnik o načinu provedbe inspeksijskog nadzora nad radom ureda za probaciju. *Narodne novine*, 83/10.
49. Pravilnik o službenoj iskaznici službenika probacije. *Narodne novine*, 72/10.
50. Rajić, S. (2005). Izvršavanje uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom i rada za opće dobro na slobodi: alternativne sankcije u RH - stanje i perspektive. *Kriminologija i socijalna integracija*, 13 (1), 119-132.
51. Raynor, P., Robinson, G. (2009). *Rehabilitation, crime and justice*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
52. Robinson, A. (2011). *Foundation of offender management: theory, law and policy for contemporary practice*. Bristol: Policy Press.
53. Robinson, G., McNeill, F. (ur.) (2015). *Community punishment: European perspectives*. Abingdon: Routledge.
54. Roth, M., Tico, G. (2012). Are former male inmates excluded from social life? *European Journal of Probation*, 4 (2), 62-76.
55. Sirdifield, C., Gardner, M., Brooker, C. (2010). The importance of mental health awareness training in a European probation training curriculum. *European Journal of Probation*, 2 (2), 23-38.
56. Šimpraga, D., Vukota, Lj. (2010). Probni projekt Uvjetni otpust zatvorenika. *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, 17 (2), 813-817.
57. Škorić, M., Kokić Puce, Z. (2009). Nova uloga rada za opće dobro na slobodi. *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, 16 (2), 687-709.
58. The National Probation Service (2003). *Magistrates' perceptions of the Probation Service Report*. Dostupno na: <http://www.cjp.org.uk/publications/archive/magistrates-perceptions-of-the-probation-service-research-study-conducted-for-the-national-probation-service-28-10-2003/> <pristup 12. 8. 2015.>.
59. Uredba o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva pravosuđa. *Narodne novine*, 38/10.
60. Uredba o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva pravosuđa. *Narodne novine*, 28/12.
61. Zakon o izvršavanju zaštitnog nadzora i rada za opće dobro na slobodi. *Narodne novine*, 128/99.
62. Zakon o probaciji. *Narodne novine*, 153/09.
63. Zakon o probaciji. *Narodne novine*, 143/12.
64. Zorica, B. (2001). Rad za opće dobro na slobodi. *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, 8 (2), 179-187.

65. Žakman-Ban, V., Šućur, Z. (1999). Zaštitni nadzor uz uvjetnu osudu i rad za opće dobro na slobodi- zakonske i provedbene implikacije. *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, 6 (2), 635-668.
66. Whitehead, P. (2010). *Exploring modern probation. Social theory and organisational complexity*. Bristol: The Policy Press

---

Summary

THE CROATIAN PROBATION SYSTEM: ACHIEVEMENTS AND PROSPECTS

The negative aspects of the implementation of institutional measures and sanctions have resulted in the development of community sanctions and measures with the aim of unburdening the criminal justice and correctional system, maximising the principle of individualisation, improving offender reintegration, reducing reoffending, and raising the protection of society. The organisational units that implement such measures and sanctions are known as probation services. This paper analyses the achievements and prospects of the Croatian probation service through an overview of basic international standards and statistical data on the work of the Croatian probation service, comparing probation services in several European countries, assessing the development of the Croatian probation service, evaluating the Action Plan for the Development of Probation in Croatia from 2010 to 2014, reviewing research conducted on the perception of the role of the probation service in crime policy, assessing the frequency of cooperation and the satisfaction of various stakeholders with this cooperation, and outlining proposals for improving the work of the probation service in Croatia. In conclusion, the authors emphasise the importance of probation services for the implementation of an efficient crime policy, and make recommendations for the further raising of the quality of the probation service in Croatia.